

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ «ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Αρ. Φύλλου 226

Αθήνα, Φεβρουάριος 1982

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΜΝΗΜΗ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΙΕΡΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ

Ίσως νά 'χει ενδιαφέρον γιά τήν ιστορία τής Σμύρνης, τόν Άγιο Πολιούχο τής Πολύκαρπο καί τά μεταθανάτια ταξίδια τών ιερών λειψάνων του πού κράτησαν περίπου τέσσερες αιώνες, (ὅπως εἶναι γνωστό ἡ Ἐνωση Σμυρναίων ἐορτάζει τή μνήμη του κάθε χρόνο στίς 23 Φεβρουαρίου.

Ὁ Γάλλος περιηγητής Jean Thevenot (1655) μᾶς μιλά γιά τό ταξίδι του στή Μάλτα, τά ἀξιοθέατά της, τίς τελετές τών ἱπποτῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (τῶν πρώην ἱπποτῶν τής Ρόδου) πού διατηροῦσαν στήν Ἑδρα τοῦ Τάγματος στήν Βαλέτα, λείψανα τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου δῶρον τοῦ Σουλτάνου Βαγιαζήτ τά ὁποῖα ἔφερε ἀπό τήν Ἀντιόχεια ὁ Σουλτάνος Μεχμέτ καί τά φύλαγαν σέ χρυσή πολύτιμη λειψανοθήκη σάν τό Παλλάδιο τοῦ Τάγματος. Ἐπίσης λείψανα τής Ἁγίας Ἄννης καί τελειώνοντας λέει ὅτι «ἔχουν καί πολλά ἄλλα λείψανα Ἁγίων σέ πλουσιώτατες λειψανοθήκες».

Ὅλα αὐτά τά ἔφεραν φεύγοντας ἀπό τή Ρόδο μετά τή συνθηκολόγηση μέ τόν Σουλτάνο Σουλεϊμάν (1-1-1523) «συναποκομιζοντας τά υπάρχοντά των, τās ἀγίας εἰκόνας των καί τά λείψανα τῶν Ἁγίων των, τόν Ἀρχιεπίσκοπον των καί τοὺς ὀλίγους καθολικούς κατοίκους τής νήσου» (βλέπε Ρόδος, Θ. Γ. Παπαμανώλη Τόμος Α σελ. 135 ἔκδοση 1951). Ἐκτοτε ἐγκατεστάθησαν στή Μάλτα, τήν ὀχύρωσαν σάν προμαχῶνα τής Χριστιανοσύνης «Bastion de la Chrétienté». Στήν οὐσία ἦταν ἡ σπουδαιότερη ναυτική βάση στήν Μεσόγειο πού μέ τόν ἰσχυρό στόλο της ὑπερασπιζόταν ὅλα σχεδόν τά μεσογειακά λιμάνια τής Εὐρώπης καί τό ἐμπόριό τους ἀπό τοὺς Σαρακηνοὺς καί ἄλλους πειρατάς ἀσκώντας πειρατεία καί γιά λογαριασμό της ἀκόμα καί σέ βάρος χριστιανῶν.

Καί τώρα ἄς κάνουμε μιά μικρή ἀναδρομή:

Στά 1344, οἱ ἱππότες τής Ρόδου καταλαμβάνουν τό παλιό Βυζαντινό φρούριο τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐπισκευάζουν, χτίζουν συνοικισμό ἐκκλησία κ.λ.π. καί κρατοῦν τό μικρό λιμάνι τῶν Γαλερῶν γύρω στά ἐξήντα χρόνια (βλέπε Φάλμπου «ὁ Φραγκομαχαλάς» ὑπόσημ., σελ. 28). Τό κάστρο τοῦ Πάγου τό κρατοῦσαν τότε οἱ Τούρκοι ἀπό τήν ἐποχή τοῦ Ἀμούρ.

Τό 1402, ὁ Ταμερλᾶνος καταλαμβάν αὐτήν (τή Σμύρνη), ἐνήργησε τρομεράν σφαγήν, ἀνεγείρας πυραμίδα ἐκ χριστιανικῶν κεφαλῶν, τῶν ἱπποτῶν τής Ρόδου, ἀποκρούοντας

Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος Σμύρνης (τῶν καθολικῶν). Τό ἀλτάριο τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου Σμύρνης. Κάτω ἀπό τήν Ἁγία Τράπεζα βρίσκεται ἡ λάρνακα τῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου μας (Φωτογρ. Δωρεά τοῦ κου Ι. Μιχαηλίδη).

ἐνόπλως τοὺς ἱκετεύοντας τήν προστασίαν των κατοίκους (ὁδηγός Ἰγγλέση σελ. 6). Φεύγοντας ὁ Ταμερλᾶνος οἱ Τούρκοι ξαναπέρνουν τό θαλάσσιο Κάστρο τοῦ Ἁγίου Πέτρου καί παρά τίς ἀπόπειρες Βενετῶν καί ἱπποτῶν Ρόδου (1471) τό κάστρο μένει ὀριστικά στά χέρια τῶν Τούρκων.

Ἄς ξαναγυρίσουμε πάλι στόν J. Thévenot (1656). Φτάνει στή Σμύρνη.

«Αὐτή ἡ πόλις εἶναι μεγάλη καί πολυκατοικημένη τόσο ἀπό Τούρκους ὅσο καί ἀπό Χριστιανοὺς, ἀλλά εἶναι ἀρκετά θλιβερή καί καθόλου ὀχυρή.

Δεσπόζεται ἀπό ἓνα κάστρο ὅπου εἶναι ἀρκετά δύσκολο ν' ἀνεβεῖς· τά κάστρο αὐτό εἶναι πολύ ἐρειπωμένο, καί ἀκόμα πολύ λίγο φυλαγμένο.... Κάτω ἀπ' αὐτό τό κάστρο πηγαίνοντας πρὸς τήν Ἁγία Παρασκευή (Ste Vénérande) ἡ ὁποία εἶναι μιά ἐκκλησία τῶν Ἑλλήνων, φαίνεται ἓνα μεγάλο ἀμφιθέατρο ὅπου ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος, μαθητής τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου καί ἐπίσκοπος τής Σμύρνης, ἐμαρτύρησε. Εἶναι ἀρκετά ψηλό. Ὑπάρχουν ἀκόμη ψηλά, πέντε θεωρεῖα (niches), ὅπου ἦταν οἱ ἔδρες τῶν ἀρχόντων. Πολύ κοντά ἀπό ἐκεῖ φαίνονται πολλά ὑπολείμματα τής ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Ἰωάννου πού ἦταν ἡ Μητρόπολις· ἦταν πολύ μεγάλη καί εἶχε ἀρκετά παρεκκλήσια. Σέ ἓνα ἀπ' αὐτά, ὑπάρχει ἓνας τάφος πού οἱ Ἕλληνες πιστεύουν ὅτι εἶναι τοῦ Ἁγίου Πολύκαρπου, ἀλλ' ἄλλοι πιστεύουν μέ περισσότερη λογική πὼς πρόκειται περὶ τάφου κάποιου Τούρκου.

Ὑπάρχει ἀκόμη κάτω ἓνα ἄλλο κάστρο στήν παραλία, πού εἶναι πολύ κατοικημένη. Πάνω στήν καστρόπορτα ὑπάρχουν οἱ θυρεοὶ τής ρωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ἴσως γιατί ἦταν χτισμένο ἀπό τοὺς Γεγεβέζους πού ἦταν κύριοι τής Σμύρνης κ.λ.π. (ο.σ. σελ. 253 ἔκδοσις Fr. Billacois Paris 1965)».

Καί τώρα γιά τήν ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου τῶν Καθολικῶν. Ὅπως εἶναι γνωστό, χτίστηκε κατὰ τό 1630 ἐπὶ Louis XIII [δέκατου τρίτου], κήκε ἡ καταστράφηκε ἀπό σεισμούς καί πάλι ξαναχτίστηκε ἐπὶ Louis XIII (14ου) τό 1775 καί κρατᾷ ἕως τώρα. Μόνο στά 1800 περίπου ὁ Μητροπολίτης Γρηγόριος ὁ μετέπειτα ἐθνομάρτυς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε' ἐγείρε μερικές ἀμφισβητήσεις ὡς πρὸς τήν κυριότητα τοῦ Νοῦ ἀλλά, δι' εὐνοήτους λόγους παρέμειναν ὡς τά χρόνια μας σάν θρύλος. Ἄς ἐρθοῦμε τώρα στό κύριο

(Συνέχεια στή σελ. 10).

ΜΑΡΙΑ Β. ΑΣΒΕΣΤΗ
«ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ»
 ΝΙΚΟΥ Ε. ΜΗΛΙΩΡΗ

Ἀξιοπρόσχετο πραγματικά βιβλίο είναι τοῦτο πού κυκλοφόρησε τελευταίως, τῆς Μαρίας Β. Ἀσβέστη, τό «᾽Επαγγελματικές Ἀσχολίες τῶν Ἑλλήνων τῆς Καππαδοκίας». Ὁ ᾽Ελληνισμός τῆς Καππαδοκίας καί σέ τοῦτο τό θέμα του, τήν ἱστορική καί κοινωνικήν ἀποστολή του. Ἕνα θέμα, πού ἰδιαίτερα μέ συστηματικότητα καί θετική σοβαρότητα καί ἀπόδοση ἔχει ἀπασχολήσει τοῦτα τά τελευταῖα χρόνια τό Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

Καί στό Κέντρο αὐτό, ἀπό ἀπόψεως κατευθύνσεως, ἐμπνεύσεως καί ἐπιστημονικῆς στηρίξεως πρέπει νά ἀποδώσωμεν, γενικά, βασικά, τή μελέτῃ τοῦ Ἑλληνισμοῦ αὐτοῦ, τήν ὁμολογική κατὰ τούς αἰῶνες ἱστορικήν προβολή του καί κυριότατα ἐπὶ τοῦ ἰδιαίτερου σχετικοῦ θέματος κατὰ τούς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας.

Ἄς σημειωθεῖ μάλιστα καί τοῦτο· αὐτὴ πού ἔγραψε τό βιβλίο, πού μᾶς ἀπαχολεῖ, καί μέ τήν ἐπιβαλλόμενη προσοχή μερήμενησε γιά τήν ἔκδοσιν του εἶναι πρόσωπο, πού μέ ἀνάλογη ἐπιστημονικότητα, στηρίχτηκε ἀκρίβως καί συντελεστικά πράγματι, στή βάση τῆς σχετικῆς καί ἀποδοτικῆς δραστηριότητας καί τῶν θετικῶν γιά τό σκοπόν αὐτόν ἐπιτεύξεων τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Δικαιωματικά πιστεύω, ἔχει τό δικαίωμα νά εἶναι ἀπόλυτα ἱκανοποιημένη γιά ὅ,τι σχετικά ἐπεδίωξε καί ἐπέτυχε.

Ἡ μελέτῃ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀνατολῆς ὅπως καί σέ μένα, πολλές πολλές φορές, μέ ἀνάλογα σχετικά στηρίγματα, μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νά σημειώσω, ἀποτελεῖ, ἐπιβάλλεται νά ἀποτελεῖ, σήμερα μίαν ἀπό τίς ἡθικές καί ἐπιστημονικές ἐπιδιώξεις καί προσώπων, μέ τήν ἀνάλογη κατάρτησιν καί ᾽Οργανώσεων, πού ἔχουν καί μποροῦν νά διαθέσουν τά ἀπαιτούμενα μέσα.

Ἕνα παράδειγμα ἀσφαλῶς πού ἐπιβάλλεται πραγματικά νά σημειώσωμε ὡς πολύ σοβαρό ἐπίτευγμα, εἶναι τό ἔργον τοῦτο, τῆς Μαρίας Ἀσβέστη.

Μερικός σκοπός κι ἐδῶ, ὅπως ἄλλωστε σέ κάθε σχετική ἔρευνα προκύπτει, μέ τήν κατάληξιν, στήν ἀνάλυσιν ἐξυπηρέτησιν, τῇ βαθύτερῃ καί γενικότερῃ μιάς ἐπιδιώξεως στή συνολικότητα τῆς. Καί ἐπὶ τοῦ προκειμένου συνολικός σκοπός καί τοῦ ἔργου πού μᾶς ἀπαχολεῖ εἶναι ἡ μελέτῃ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Καππαδοκίας. Καί εἰδικότερον θέμα στήν περίπτωσιν αὐτὴ εἶναι ἡ κοινωνική σύνθεσιν καί οἱ σχετικές πρός αὐτό ἐπιδιώξεις τῶν Ἑλλήνων τῆς Καππαδοκίας μέ τά ἐπαγγέλματά των.

Καί ἀπό τίς σημειώσεις αὐτῆς, οἱ ἐπαγγελματικές ἐπιδιώξεις κι ἀσχολίες τῶν Ἑλλήνων τῆς Καππαδοκίας ἴσως συμπληρωματικά καί πληρότητα ὁμολογουμένων ἀναφέρονται καί προβάλλονται στό βιβλίο τῆς Μαρίας Ἀσβέστη· τούς προσφέρανε ἀποδοτικά μιά θέσιν ἡγετική καί ἀπέναντι τῶν ἄλλοσθῶν κυριάρχων κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες στίς περιοχές τῆς Καππαδοκίας. Οἱ Τοῦρκοι στίς περιοχές αὐτές ἦσαν καί εἶναι καί σήμερα κατὰ τό πλεῖστον γεωργοὶ ἢ ἀχθοφόροι καί γενικά ἐπιδιδόμενοι σέ ἀνάλογες ἐπαγγελματικές ἀπασχολήσεις. Ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἐπιδίδονται σέ ἀσχολίες ἐπαγγελματικές κατὰ τό πλεῖστον κάποιας διαφορικῆς εἰδικότητας καί κοινωνικῆς διακρίσεως· τεχνικοί, χτίσται, ἔμποροι, καταστηματάρχες, μαγαζάτορες καί ἐπιστήμονες ἀκόμη· γιατροί, δικηγόροι.

Οἱ Τοῦρκοι κατὰ τό πλεῖστον γεωργοί, ἀχθοφόροι μεταφορῶν καί φύλακες ἀγροτικῶν περιοχῶν καί παρεμφερῶν ἀσχολιῶν αὐτῆς τῆς κατηγορίας.

Γενικά καί στήν Καππαδοκία, ὅπως καί στίς ἄλλες περιοχές τῆς Μικρᾶς Ἀσίας - στήν Ἰωνία, στήν Κίλικία, στόν Πόντο - οἱ Ἕλληνες συγκροτοῦσαν τήν τάξιν τῶν ἐπιχειρησιακῶν καί προοδευτικῶν ἐπιδιώξεων καί δίνανε ἔκδηλα καί χαρακτηριστικά τόν τόνο γενικότερα τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως στοὺς τόπους αὐτοὺς. Καί ἀφοῦ ὁ λόγος μέ ἀφορμὴ τό σύγγραμμα τῆς Μαρίας Ἀσβέστη κυρίως γιά τήν Καππαδοκία καί στήν περιοχὴν αὐτῇ, στοὺς Ἕλληνες κατοίκους ἐπέδρασε καί μπορούμε νά ποῦμε ἐντυπωσιακὰ ἡ ἑλληνικὴ παράδοσιν καί ἀπὸ τά ἀρχαῖα καί μεσαιωνικά χρόνια καί μεταγενέστερα ὡς τούς καρούς μας, στήν κοινωνικὴ ζωὴ, στή παιδεία, στή θρησκεία.

Μέ ἀποτέλεσμα αὐτὴν τὴν ἐπίδρασιν, στίς ἐπαγγελματικές ἀπασχολήσεις καί στήν κοινωνικὴ ζωὴ. Ἕτοι καί στήν Καππαδοκία, ὅπως διαπιστώνουμε, οἱ Ἕλληνες τότε κατὰ τά χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἐξοδὸ ἦσαν οἱ βασικότεροι παράγοντες καί κατὰ τὴν ἀναλόγη των τὴν πληθυσμιακή, καί οἱ Ἀρμένιοι, οἱ βασικότεροι παράγοντες, τῆς ὁποιασδήποτε οἰκονομικῆς καί εὐρύτερα πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως τῶν περιοχῶν αὐτῶν.

Τό ἔργον λοιπόν τῆς Μαρίας Ἀσβέστη ἀσφαλῶς εἶναι ἓνα ὑπόδειγμα ἰδιαίτερα ἀξιοπρόσεχτο γιά ὅσους αἰσθάνονται τὴν ἀποκρέωσιν, τὴν ἔφεσιν, νά ἀσχοληθοῦν μέ τὴν ἱστορία καί τὴν πολιτιστικὴν γενικότερα ἀνάπτυξιν τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ στίς περιοχές του, ἰδίως κατὰ τούς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας.

«Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΟΥ ΘΡΟΥΝΟΥ»
 ΤΟΥ ΤΑΣΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ ΣΤΑ ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ

᾽Υστερα ἀπὸ μεταφράσεις ἔργων τοῦ Τάσου Ἀθανασιάδῃ στὰ γαλλί-κά, σουηδικά, πορτογαλλικά, κυκλοφόρησε φέτος τό μυθιστόρημά του «᾽Η Αἶθουσα τοῦ Θρόνου» στὰ γερμανικά ἀπὸ τό μεγάλο ἐκδοτικό οἶκο τῆς Ζυρίχης «Βάλτερ», μεταφρασμένο ἀπὸ τὸν δόκτορα Χέλμουτ Φλουμέ. Τό κοινὸ καί ἡ κριτικὴ ὑποδέχτηκε τό ἔργον μέ ἐγκωμιαστικά σχόλια. «᾽Η ἐφημερίδα τῆς Στουτγάρδης» σέ τετράστηλιν ἐπιφυλλίδα τοῦ κριτικοῦ Οὐβερ Στάμερ, μέ τίτλον «ἓνα ἀριστοῦργημα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, γράφει ἀνάμεσα στὶ ἄλλα: «Τὸ βιβλίο τοῦ ἑλλῆνα συγγραφέα εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα εὐρωπαϊκὰ μυθιστορήματα τῆς ἐποχῆς μας». Στὴν ἐφημερίδα «Μάριστáιν» ὁ κριτικὸς Ἵνσελμος Μπίτλερ τονίζει: Τὸ μυθιστόρημα αὐτὸ χαρακτηρίζεται ἀπὸ μιά μοναδικὴ τρυφερὴ ποίηση, δονεῖται ἀπὸ θερμὴ ψυχικὴ ἀτμόσφαιρα. Χρησιμοποιώντας ὁ συγγραφέας ἀπλὰ καλλιτεχνικά μέσα, κατορθώνει νά μεταδώσει τὴν ἐνδόμυχιν ζωὴ τῶν ἡρώων. Τὸ μυθιστόρημα αὐτὸ εἶναι ἓνα ἐξαιρετὸ ἔργον. Ὁ κριτικὸς τῆς «Ζίγκερερ Τσάιτουγκ» γράφει μεταξὺ ἄλλων: «Δίνει τίς ὑπεράνθρωπες διαστάσεις τῶν ἡρώων μίᾱς ἀρχαίας τραγωδίας». Στόν «Τύπον τῆς Βιέννης» ὁ Χάνς Χάντερ χαρακτηρίζει τό ἔργον ὡς «ἀριστοῦργημα ἐνὸς ἑλλῆνα ἐπικοῦ». Ἐπίσης ὁ Ζίγκφριντ Μέλχιγκερ στήν «Ἑφημερίδα τῆς Ζυρίχης» παρατηρεῖ τὰ ἀκόλουθα: ᾽Η ζωντάνια τῆς ἀφήγησιν, δέν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴ φύσιν, οὔτε προπαντὸς ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινον. Κί ἔτσι οἱ θεματικοὶ ἀστερισμοὶ μετουσιώνονται σέ ποίηση θελκτικὴ».

(Τὸ ἔργον, στὰ ἑλληνικά, εἶναι ἀπὸ τίς ἐκδόσεις τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας», ὁδὸς Σόλωνος 60. ᾽Η γερμανικὴ ἔκδοσιν πουλιέται στὸ «Γερμανικὸ βιβλιοπωλεῖο» Πανίτογλου, ὁδὸς Ἀκαδημίας 74 ἀπέναντι στὴ Ζωοδόχον Πηγὴ).

ΜΙΑ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ «ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ»
 ΑΝΔΡΕΑ ΕΛ. ΤΑΤΑΡΙΔΗ.

Εἶναι δεδομένο πιά, ὅτι ὁ Σεφέρης εἶναι ἓνας Μεγάλος Ποιητής. ᾽Ενας Ποιητής, πού ἀξιολογικά μπορεῖ κανεῖς νά τόν κατάξει μετὰ τὸν Σαλομά καί τὸν Παλαμά.

Ἕνας τέτοιος λοιπόν Ποιητής, μέ πανελλήνια καί Παγκόσμια ἀναγνώριση καί ἀξία, ἐπόμενο εἶναι νά χαίρει - ἀκόμη καί μεταθανάτια - τῆς ἀγάπης τοῦ Πνευματικοῦ μας κόσμου. Στόν πνευματικὸν κόσμον δίκαιο εἶναι, νομίζω, νά συμπεριλάβουμε καί τούς δημοσιογράφους, ἀφοῦ ἂν «γραφάδες» κι αὐτοὶ καλλιεργοῦν, κατὰ κάποιον τρόπο, τὰ Γράμματα.

Στοὺς δημοσιογράφους, πού καλλιεργοῦν τὰ Γράμματα, μπορεῖ κανεῖς νά συγκαταλέξει καί τὸν γνωστότατον καί εὐφύεστατον δημοσιογράφο κ. Φρέντυ Γερμανό, πού ἡ θητεία του στόν Ἀθηναϊκὸ Τύπον καί ἡ παρουσία του στήν Τηλεόρασιν (καί στὰ πολλὰ «κανάλια») εἶναι ἀξέπαινη, διότι ὁ κ. Γερμανὸς εἶναι προικισμένος μέ πολλὰ χαρίσματα. Εὐρηματικός, ἐξυμνος, εὐφυσολόγος, μέ μιά ἄνεσιν στόν γραπτὸ καί τόν προφορικὸ του λόγο, ὅ,τι γράφει ἡ ὅ,τι παρουσιάζει ἐντυπωσιάζει.

Ἰδίως στήν Τηλεόρασιν τῆς Ε.Ρ.Τ., ἀπὸ καιρὸ τώρα, κάθε τόσο μᾶς παρουσιάζει μιά πολλὴ ὠραία καί πολλὴ ἐνδιαφέρουσα ἐκπομπὴ μέ τίτλον «ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ».

Ἕτοι, ἀπὸ τὴν πρωτότυπην αὐτὴν τηλεοπτικὰ δοσμένη δημοσιογραφικὴ «ΠΡΩΤΗ ΣΕΛΙΔΑ» βγήκαν στόν «ἄερα» τῆς μικρῆς μας ὁθόνης ἄρκετά πρόσωπα, πού στίς μέρες τους ἀπετέλεσαν σπουδαία ὕλη γιά τὴν πρώτην σελίδα τῶν Ἀθηναϊκῶν, κυρίως, τύπου στὸ πρόσφατον ἢ στὸ ἀπώτερον παρελθόν.

Κί ἀφοῦ εἶδαμε τόσα καί τόσα ὠραῖα θέματα τῆς «ΠΡΩΤΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ», καιρὸς ἦταν νά δοῦμε καί μιά «πρῶτὴ σελίδα» ἀφιερωμένη στόν Μεγάλον μας Νομπελίστα Ποιητὴ, τὸν ἀξέχαστον, πράγματι, Γιώργον Σεφέρη. Αἰτία - ἂς μπορεῖ νά εἰπωθεῖ ἔτσι - στάθηκε ἡ ἐπέτειος τῶν δέκα χρόνων τοῦ θανάτου τοῦ Ποιητῆ. Καί ὁ κ. Φρ. Γερμανὸς αὐτὴν τὴν «αἰτία» τὴν... μετέτρεψε σέ εὐκαιρίαν γιά νά ξαναζωντανέψῃ στήν μικρὴ μας ὁθόνη τῆς Ε.Ρ.Τ. τὴν μεγάλην αὐτὴν μορφή τῶν Γραμμάτων μας - τὸν Γ. Σεφέρη - πού τόσο μᾶς λείπει. ᾽Η «πρῶτὴ σελίδα» του, λοιπόν, τῆς 4-11-1981 ἦταν ἀποκλειστικὰ ἀφιερωμένη στόν Σεφέρη. Κι ὅσοι εἶχαν τὴν χαρὰ νά δοῦνε αὐτὴν τὴν ὠραία ἐκπομπὴ (ἰδίως οἱ ἄνθρωποι τῶν Χαμένων Πατρίδων τῆς Ἀνατολῆς, ἀφοῦ ὁ Σεφέρης μας ἀπὸ κεῖ ξεριζώθηκε κι ᾽ ἐκεῖνος) ἀσφαλῶς θά συγκινήθηκαν πολὺ. Χαρά γιά μᾶς ὅλους, πού ἀγαπᾶμε τό ἔργον τὸ Γ. Σεφέρη, καί τιμὴ γιά τὸν καλὸ αὐτὸ δημοσιογράφο καί «ἐξπέρ» τόσοων καί τόσοων ὠραίων τηλεοπτικῶν ἐκπομπῶν (τόν κ. Φ. Γερμανὸ ἐννοῶ), πού ἔφερε γιά λίγο κοντὰ μας τὸν Μεγάλον στυλίστα τοῦ σίχου, τὸν Γιώργον Σεφέρη!

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ «ΜΕΛΙΣΣΑ»

Α. ΚΟΝΤΟΣΤΑΘΗ-ΤΟΥΡΤΟΥΡΗ

Τὸ Νηπιαγωγεῖο μέ τὴ διδασκάλισσα Δίδα Παπακυριάκη.

Τὰ 80 ὄρφανὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ᾽Ορφανοτροφείου Σμύρνης φωτογραφη-μένα γιά πρώτη φορά στὴ Θεσσαλονικὴ μέ τὴ νέα ὁμοίομορφη στολὴ των ἀπὸ χακί, δωρεὰ τοῦ Γου Σώματος Στρατοῦ. Τίς καθημερινές καί στὸ σχολεῖο φοροῦσαν ἀκόμα τὰ φορεματάκια τῆς Σμύρνης τσαλακωμένα ἀπὸ τὴν βραδυὰ τῆς φωτιάς καί τὴν περιπέτεια τετράμηνης προσφυγικῆς ζωῆς, ἀλλὰ καθαρά καί νοικοκυρεμένα μέ τὰ χερὰκια των. Μαζί μέ τὰ 80 ὄρφανὰ τοῦ Ο.Σ. εἶναι τώρα στήν φωτογραφία καί ἄλλα 100 ἀκόμη προσφυγάκια, πού τὰ μάζευε ἀπὸ τούς δρόμους ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς καί μᾶς τᾶφερε νά μοιρασθοῦν μαζί μας τὴν προσωρινὴν στέγασιν μας στὸ Θεαγένειο Νοσοκομεῖο. Ἐκεῖ μέσα στὸ πλυσταριὸ τοῦ Νοσοκομείου τὰ λούζαμε, τὰ καθαρίζαμε, πλύναμε τὰ ρουχάκια των καί τούς τὰ ξαναφο-ρούσαμε καθαρά καί μοιραζόμαστε ἐξ ἴσου τό καθημερινὸ συσσίτιον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Σημείωσιν: Στὴν Μικρασιατικὴ Ἠχώ τοῦ Σεπτέμβρι 1980 στήν πρώτη σελίδα κάτω δεξιά, σέ μιά φωτογραφία τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ φαίνεται πὸ Ἀμερικανικὸν ἀντιτορπιλικὸ μέ τὰ ὄρφανὰ τῆς Σμύρνης πού τὰ μεταφέρει στὴ Θεσσαλονικὴ.

ΣΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ
Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΟΡΦΑΝΩΝ
ΤΟ ΔΕΝΔΡΟ ΤΗΣ «ΜΕΛΙΣΣΗΣ»
ΤΑ ΑΠΟΚΛΗΡΑ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΥΝ
«ΤΟ ΦΩΣ» 1923.

Ἑκατὸν πεντήκοντα ὄρφανὰ τῆς «Μελίσσης» τοῦ καλοῦ αὐτοῦ ἰδρύματος πού ἐτάχθη ὡσάν πραγματικὴ μητέρα διὰ νά περιθάλπῃ τὰ κατατρεγμένα ἀπὸ τὴ μοῖρα παιδάκια, εἶχον χθές τό ἀπόγευμα τὴν μεγάλην τους ἐορτὴν τό «Πρωτοχρονιάτικο Δένδρον».

Ἕνα δένδρον στολισμένο μέ διάφορα δῶρα, χαρισμένα ἀπὸ φιλανθρώ-πους κυρίας χρυσοποίκιλτο καί μέ ἠλεκτρικά λαμπιόνια διαφόρων χρωμά-των, σημμένο εἰς τό μέσον τῆς αἰθούσης τῆς «Μελίσσης» προσεῖλκυσε τὰ ἄθωα βλέμματα τῶν ὄρφανῶν. Ὅλα τους ἐσκέπτοντο, ποῖον θά ἦτο τό τυχερώτερον καί θά ἔπαιρνε τό καλλίτερον δῶρον.

Εἰς τὴν ὠριασμένην ὥραν τὰ παιδάκια τῆς «Μελίσσης» μέ τὰς καθαράς ἐμπροσθέλλας των καί μέ τὴν ὑγιάν ζωγραφισμένην εἰς τὰ ροδόχρα προσωπίκια των, τοποθετημένα εἰς σειράν, ἐπερίμεναν τούς προσκε-κλημένους.

Ἡ πρόεδρος τοῦ ιδρύματος Δίς ᾽Αλντινόπ, ἡ ἐργατικότης τῆς ὁποίας, ἀνωμολογῆθῃ ὑπὸ πάντων μέ βοηθοὺς τό ἀξιέπαινον διοικητικὸν συμβού-λιον καί τὸν στυλοβάτην τοῦ ὄρφανοτροφείου, τὴν *διευθύντριάν τούτου, Δίδα Κοντοστάθῃ*, μᾶς παρουσίασαν πραγματικὰς εκπλήξεις.

Τούς κεκλημένους ὑπεδέχοντο ἡ Δίς ᾽Αλντινόπ (πρόεδρος), μετὰ τῶν Δίδων Κορέσιν, Ἀνδρεοπούλου, Κεχαγιά, Κολτσάκη, Μαρίτζογλου, Πολί-

του καί Ἀλβανοῦ, μελῶν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ὁ κ. Λύτσαϊκας μέλος τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καί ἡ διευθύντρια τῆς «Μελίσσης» Δίς Κοντοστάθῃ.

Παρευρέθησαν εἰς τὴν ὠραίαν αὐτὴν ἐορτὴν ὁ Μητροπολίτης κ. Γενάδιος μετὰ τῆς Δι/δος ἀνεψιάς του, ὁ βουλευτὴς κ. Ἰασωνίδης, αἱ κυρίαι Θεοδωρίδου, Καπετανοπούλου καί Νικολάου, ἐκ μέρους τοῦ ᾽Ασουλὸ τοῦ Παιδιοῦ, αἱ Κα Καρατζίδου καί Κασίμη καί Κασίμη ἀδελφότητος», αἱ δίδες Κοσμοπούλου, Ἀθανασιάδου, Μάλτου, Ἀρμενούλη, Ἀνδρεοπούλου, Παπαδημητρίου, Μάνου, Κούμ-πουρα καί αἱ κυρίαι Μαρίτζόγλου, Λύτσαϊκα, Ριζοῦ, Βοσταντζόγλου, Λέστολ, Σωσίδου, Ζήρα, Νικολάου, ὁ Διευθυντῆς τοῦ Διδασκαλείου Ζομπανάκης κ.ἄ.

Τὰ ὄρφανὰ ἔβαλλαν διάφορα ἄσματα καί ἀπήγγειλαν ποιήματα, ἄλλα εὐθυμα καί ἄλλα σχετιζόμενα μέ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, τῆς ὁποίας ἡ ἄγρια θύελλα τὰ ἔφερεν μέχρις ἐδῶ χωρὶς προστάτῃ. Καί ὅχι μίαν φοράν οἱ παριστάμενοι ἔφεραν τὰ μανδύλια των μέχρι τῶν ὀφθαλ-μῶν, διὰ νά συγκρατήσουν τὰ δάκρυα πού ἀνέβλυζαν.

Ἐπηκολούθησε μιά ὠραία κωμωδία εἰς τὴν ὁποίαν ἐθαυμάσθῃ τό θάρρος καί ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀποδόσεως τῶν μικρῶν.

Κατόπιν ἐχειροκρότησαν οἱ προσκεκλημένοι μίαν «ζωντανὴν εἰκόνα» τὴν «Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ», φουσικώτατον καί παραστατικώτατον.

Τέλος διενεμήθησαν ἄφθονα δῶρα ὑπὸ τοῦ «᾽Αγίου Βασιλείου» εἰς τὰ ὄρφανὰ καί εἰς τούς προσκεκλημένους. Ἐπίσης προσεφέρθησαν ἐκλεκτὰ γλυκίσματα δωρηθέντα ὑπὸ τῶν ζαχαροπλασטיῶν «Μεντιπεράνεαν», «Φλόκα» καί «Γαλλικόν».

Οἱ προσκεκλημένοι συνεχάρηκαν θερμότατα τὴν δ/δα ᾽Αλντινόπ, τό Δ.Σ. τὴν διευθύντριάν δ/δα Κοντοστάθῃ καί τὰς διδασκάλισσας δ/δας Τσαγκάρη καί Οἰκονόμου.

«ΑΦΗΓΗΣΗ» ΤΟΥ Κ. Β. ΣΙΤΑΡΕΝΙΟΥ

Τὸ βράδου, ἀφοῦ τακτοποίησα τὰ πράγματά μου, μέ φώναξαν καί ἀνέβηκα στὸ ζημωτήριο. Ὁ πρώτος ζημωτής, ἓνας Χιώτης πού τὸν ἔλεγαν Στεφανὴν μοῦ ᾽δειξε πῶς νά σκουπίζω τὰ μπουγιέλα, μέ πήγην πίσω ἀπὸ τὸ φοῦρνο πού ἦταν στὸ ζεστὸ νερό κι ἔνα σακὶ μέ ἀλάτι καί μοῦδεῖζε πόσο νερό καί πόσο ἀλάτι νά βάζω καί μοῦπε νά τ' ἀνακατώνω ὥσπου νά λειώσῃ τελείως τὸ ἀλάτι, ἀλλὰ ἔπρεπε νά προσέξω νά μὴν βάλω παραπάνω ἀλάτι καί χαλάσω τὸ ψωμί.

– Τότε, τοῦ εἶπα, νά παίρνεις μέ τό δάκτυλό σου τό ἀλατόνερο καί νά τό δοκιμάζεις πρὶν τό ρίξεις.

– Αὐτὸ τό κάνω γιατί ὁ ὑπεύθυνος εἶμαι ἐγώ, ἀπάντησε γελώντας, ἀλλὰ ἐσύ πού τό ξέρεις!

– Εἶμαι κι ἐγὼ ἀπὸ φουρνάρσσογο, ὅλα τ' ὀδέλφια τοῦ παπποῦ μου καί τοῦ πατέρα μου ἦταν φουρνάρηδες. Ἕνας ἦταν ὁ φοῦρνος τοῦ θείου Ἀντρέα στὰ Σερβετάδικα, κι ἔλεγαν οἱ Σμυρνιοὶ: Πάμε νά φᾶμε τὰ περίφημα καπιμέρια καί τούς ὠραίους λουκουμάδες στοῦ Σιτάρενιου τό φοῦρνο. Στὸ Νταραγάτι ἦταν ὁ φοῦρνος τοῦ θείου Νικολῆ, ἄλλος φοῦρνος στὰ Μπαργιακλή, τοῦ μπάρμια – Σταμάτη, ὅπου ἐγεννήθηκα καί μεγάλωσα. Ἦταν τό πιὸ βιομηχανικὸ μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Αὐτόν εἶχα δεῖ κύρ Στεφανή, νά δοκιμάζει πάντα τό ἀλατόνερο πρὶν τό ρίξῃ στήν σκάφῃ.

Ὅταν ὁ Στεφανῆς τελείωσε τὸ ζυμῶμα μέ φώναξε καί κατεβήκαμε κάτω ὅπου μοῦ ἔδειξε ἓνα σαμωβάρι καί μοῦ εἶπε νά τό γεμίσω νερό καί νά βάλω φωτιά. Μόλις τό νερὸ βράσῃ, εἶπε, ρίξε μέσα τό τοῖκι καί φώναξέ μας. Ἕπειτα πήγαμε ἀπέναντι στὸ καφενεῖο τοῦ καπετάν Δημήτρη. Τὸν φώναζαν ἔτσι ἐπειδὴ ἦταν πραγματικὸς καπετάνιος ἀλλὰ εἶχε βαρεθεῖ τὴν θάλασσα καί εἶχε προτιμήσῃ τό πολύ πιὸ ἡσυχο ἐπάγγελμα τοῦ καφετζῆ. Οἱ τρεῖς φουρνάρηδες ἀρχίσαν νά παίζουν στὸ ἐξήνταξέι ποῖός θά πηλῶσαι τούς καφέδες. Ἐγὼ παρακολουθοῦσα καί μαθαίνοντας τό παιγνίδι σκεφτόμουνα πότε θάρθῃ τό γράμμα ἀπὸ τούς δικούς μου καί ἂν θά μοῦ ᾽στελναν λεφτὰ γιά νά μπορέσω νά κινηθῶ ἢ θάμενα ἀμανάτι στόν ἔξενό τόπον. Ὅσο περνοῦσαν οἱ μέρες καί τό γράμμα δέν ἐρχότανε τόσο

(*Συνέχεια στή σελ. 11*)

ΜΝΗΜΗ ΣΜΥΡΝΗΣ 60 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ του Τζών Βεινόγλου

Μαρμάρινο αγαλματάκι (ύψος 22,5 εκ.) 'Ιωνικού "Ερωτα Βρετανικό Μουσείο.

"Ενα άπανθισμα, μιά σταχυολόγηση, σπιρί-σπιρί, άπ' όσους έπαίνους και ύμνους έχουν γράψει για τή Σμύρνη και τις Σμυρνιές στους αιώνες, ιστορικοί, φιλόσοφοι, πολιτικοί, ποιητές, λόγιοι, δημοσιογράφοι και περιηγητές των τελευταίων αιώνων, όπως τά μάζεψε και τά διατήρησε στά πολλά τους θιβλία ή άτέλειωτη αγάπη του μεγάλου σμυρναιογράφου άειμνηστου Χρήστου Σολωμονίδη, κι' άλλων σημαντικών σμυρνιών, Φιλ. Φάλμπου, "Αγγελου Προκοπίου, 'Ηλία Βενέζη κλπ.

ΤΖΩΝ ΒΕΙ'ΝΟΓΛΟΥ

«'Η Σμύρνη μέ τή μαγευτική της εικόνα είναι ή όμορφότερη πόλη γιά νά περάσει κανείς στην 'Ανατολή».

TOURNEFORT (1717).

«Στό θέμα του πολιτισμού και της ευγένειας, δέν υπάρχει χώρα στον κόσμο, πού νά ξεπερνά τή Σμύρνη».

MARCANTONIO JUANNE CATSAITI.
(εύγενής ένενός, περιηγητής 1738).

«Οί περισσότερες Σμυρνιές είναι σπάνιας καλλονής».

CHANDLER (1745).

«Οί 'Ελληνίδες της Σμύρνης πού δέν σκεπάζουν τό πρόσωπό τους όπως οι Τουρκάλες, κάθονται στά παράθυρά τους σιωπηλές και ρεμβώδης. Καθώς διασχίζεις τήν όδό Ρόδων, έχεις τήν έντύπωση πώς βρίσκσαι μπροστά σέ πινακοθήκη γεμάτη από άσύγκριτες όμορφιές. Στ' αλήθεια, άξίζουμε τή φήμη γιά τήν όμορφιά τους».

JEAN MICHAUD (1801)

«Οί έλληνίδες της Σμύρνης έχουν όλα τά χαρακτηριστικά της όμορφιάς. Είναι προικισμένες από ευγένεια και τρόπους γοητευτικούς».

SONINI (1801)

«'Η Σμύρνη είναι τό Παρίσι της 'Ανατολής. Έχει τό γοητευτικό εκείνο χρώμα πού οι ζωγράφοι τό άποκαλούν ζεστό».

CHATEAUBRIAND (1811)

«'Η Σμύρνη είναι ή ωραιότερη και χαριέστατη πόλη της 'Ανατολής».

Freres BACHEVILLE
Γάλλοι περιηγητές - 1822.

«Όταν πλησιάσαμε στην πόλη έννοιωσα άκράτητο ένθουςιασμό. Ποτέ τά μάτια μου ως τώρα δέν είχαν άντικρύσει τόσο θαυμάσιο θέαμα».

CHARES MAC FARLANE (1828)

«Φθάνοντας κανείς στην Σμύρνη νοιώθει τήν έπιβολή του 'Ιωνικού πνεύματος και της 'Ιωνικής όμορφιάς. Οί Σμυρνιές είναι γοητευτικές, θελκτικές μέ θαυμαστή χάρη. Προικισμένες μέ όλα τά φυσικά δώρα και θέληττρα των 'Αρχαίων 'Ελληνιδών».

AUGUSTE LOUIS MARMONT (1837)

Δούκας της Ραγούζας - στρατάρχης του Ναπολέοντα.

«Σμύρνη. 'Η μοναδική πόλη στην 'Οθωμανική Αύτοκρατορία πού δίκαια της άξίζει ό τίτλος του «μικρού Παρισιού».

BARATTA (1840)

«Οί Σμυρνιές. 'Η όμορφιά τους σέ ζαλίζει. Όλες ντυμένες βαρύτιμα. Τά φρύδια τους πλατειά και γαλήνια. Τά μεγάλα τους μάτια βαθειά σέ κατακτούνε, σέ γεμίζουν έμπιστοσύνη. Λεπτά και περίφανα ρουθούνια. Πηγούνι γεμάτο άλλαζονεία και ένεργητικότητα, πού δύσκολα συμβιβάζεται μέ τήν σπάνια όμορφιά των ήδονικά προτεταμένων χειλιών τους. Τά μαλλιά τους όμοια μέ έβανο κατάφορτα από κοσμήματα και χρυσά νομίσματα. 'Υποκλιθείτε και θαυμάστε!»

A. W. KING LAKE (1840).

«Αυτές οι έξοχές της Σμύρνης μέ τις δικάδες χιλιάδες δέντρα, τις κλιματαριές, τά λουλουδιά στέλνουν μέ τόν άπαλό άγέρα, στην πλούσια φύση, μύριες ευωδιές στον γλυκύτατο 'Ιωνικό ούρανό. Όλα έδώ είναι φώς και μύρα».

THEOPHILE GAUTIER (1845)

«Στίς δυό πλευρές της όδοϋ Ρόδων της Σμύρνης συναντάς καθισμένες κατά εκατοντάδες τις ωραιότερες γυναίκες της 'Ανατολής. Μερικές ίσως γιά νά δείχνουν καλλίτερα τά πλούσια φορέματά τους στέκονται όρθιες ή άκουμπούν ή μιά πάνω στην άλλη σχηματίζοντας συμπλέγματα εξαίσιας χάρης πού θά όνειρευόνταν ζωγράφοι».

«Κανείς δέν μπορεί ν' άρνηθεί πώς οι Σμυρνιές είναι φιλόκαλες. Ένας έπιπόλαιος παρατηρητής θά μπορούσε από τους άκισμούς αυτούς των Σμυρναιών νά σχημάτιζε όχι καλή έντύπωση γιά τήν άρετή τους. Καί όμως θά άπατώνταν οικτρά. Γιατί είναι πιστές στους μνηστήρες τους. Θά μπορούσαν νά περάσουν έβδομάδες όλόκληρες χωρίς νά διακινδυνευθεί ούτε κατ' έλάχιστον ή άρετή τους. Πολύ δύσκολα θά κατορθώσει και ό πιο γοητευτικός άνδρας νά κερδίσει τήν έμπιστοσύνη τους και μέ πολύ μεγάλη δυσκολία θά κατόρθωνε νά μπει στό αυστηρό οικογενειακό περιβάλλον των έλληνικών σπιτιών της Σμύρνης».

ALEXIS DE VALON (1846)

«Σμύρνη, τό όνομά σου συνοψίζει ό,τι ή φύση έχει τό λαμπρότερο, ό,τι ή τέχνη τό πιο φινό, ό,τι ή ποίηση τό τελειότερο».

SAINT MARTIN VIVIEN (1852)

«Όλοι οι ταξιδιώτες πού, έπισκέφθηκαν τήν Σμύρνη μιλούν στά βιβλία τους γιά τήν όμορφιά των γυναικών της. Δέν έχω παρά νά έπιβεβαιώσω όλες αυτές τις παρατηρήσεις. Έκείνο πού διακρίνει όλες τις Σμυρνιές, άκόμα κι άν άνήκουν στίς κατώτερες τάξεις, πέρα από τήν γοητεία τους, είναι ή ιδιαίτερη χάρη στους τρόπους, πού φανερώνει ευγένεια, κομψότητα, άξιοπρέπεια».

CHARLES MAC FARLANE (1858).

«Στήν πριγκηπέσσα Σμύρνη, αιώνια είναι ή άνοιξη.

VICTOR HUGO.

«Άίγιες πόλεις της Εύρώπης είναι Εύρωπαϊκότερες από τήν Σμύρνη. Τό γλυκό κλίμα της άβρής 'Ιωνίας έπιδρά στους χαρακτήρες. Όλοι έδώ είναι άνοιχτοκαρδοι και δουλευταράδες, έξυπνοι και γλεντζέδες. Άν και στό Βόσπορο συναντά περισσότερη λαμπρότητα, χίλιες φορές θά προτιμούσα νάμενα στην Σμύρνη παρά στην Κωνσταντινούπολη».

LAMARTINE (1877)

«Όλα έδώ είναι όμορφιά. 'Η ολόγλανη θάλασσα πού χαϊδεύει τις νταντελένιες άκτές, τά καταπράσινα περιβόλια στά περίχωρα. Αυτή

ή ίδια ή πόλη μέ τις ολόκόκκινες στέγες της πού άπλώνεται άμφιθεατρικά στίς πλαγιές του λόφου Πάγου. Ποτέ δέν κουράζεσαι νά άντικρύξεις τό θαυμαστό αυτό πανόραμα. Θάλασσα, ούρανός, πράσινο, κόκκινο, κολυμπούν στό μοναδικό φώς της 'Ιωνίας».

G. WEBER 1880.

«Δροσάτη είναι και ρόδινη σάν νύφη του ώκεανού και ό ύπνος της, τά χάδια ενός Θεού θά σού θυμίσει.

Γλυκά γλυκά ξαπλώνεται στά βάθη κόλπου γαλανού, πού ό ήλιος λές τριαντάφυλλα σάν βγαίνει ξεφυλλίζει»

CLAUDE COHENDY (1889)

«Κοιτάζω τήν δύση του ήλιου. Ποτέ δέν άντίκρυσα παρόμοιο θαυμαστό θέαμα. Άριστερά, πίσω από τά «Δυό άδέλφια» ένα βαθυγάλαζο χρώμα. Πάνω ό ούρανός όλοπόφυρος. Πρός τήν πλευρά του Μπουρνόβα, στά βουνά όλες οι άποχρώσεις του ξανθοϋ, ρόδινου, του κόκκινου. Θεέ μου τί όμορφιά... Θεέ μου!».

GUSTAVE FLAUBERT (1910).

«Τήν Σμύρνη θά τήν ξεχώριζα άνάμεσα σέ εκατοντάδες πόλεις. Τό όνομα της χιλιотραγουδισμένο από τούς ποιητές. Πάντα παληά και πάντα νέα! Βάρβαρη και μοντέρνα. Κοσμοπολίτσια και πολύγλωττη. «Μάτι της 'Ανατολής και μαργαριτάρι της «ψάλλεται σ' ένα παληό άραβικό τραγούδι».

GASTON DECHAMPS (1909)

«Θρήνος ήκούσθη έν Ραμā. Ραχήλ κλαίουσα τά τέκνα της. Όσοι από μάς παρέστησαν στην έξοδο πλέον των 250.000 προσφύγων, από τή ρημαγμένη Σμύρνη, νομίζαμε πώς βρισκόμασταν στην ίδια τήν κόλαση».

CHICAGO TRIBUNE 4/10/1922.

«Δέν θέλησαν οι Σύμμαχοι ίσχυρή άπόβαση υπό τήν πανίσχυρη προστασία του στόλου θά ήταν άποτελεσματική. 'Ιστορικά προηγούμενα υπάρχουν: Του Ναυαρίνου στά 1827 και της Κρήτης στά 1897, όπου οι ναύαρχοι, χωρίς νά περιμένουν όδηγίες από τις κυβερνήσεις τους ένήργησαν μέ τή δική τους πρωτοβουλία κι ένέργιες τους είχαν τά εύτυχά γνωστά άποτελέσματα. Οί σύμμαχοι όμως δέν θέλησαν νά σώσουν τή Σμύρνη».

RENE PUAUX

(Γάλλος Δημοσιογράφος).

«Εξήντα χρόνια πού μένει σκλαβωμένη ή Σμύρνη μας.

'Η παληά, λουλουδιασμένη, μαγεύτρα, εύτυχησμένη πολιτεία.

'Η δολοφονημένη Σμύρνη.»

Νά δεχτούμε τό θρήνο και τήν κατάρτα του Νίκου Τουτουτζάκη;

«Ω μεγάλοι 'Εσείς
πού στυγνά δυναστεύετε
του κόσμου τά πλήθη
δώστε μου τή χαμένη πατρίδα...
... κατάρτα
άρά κατάρτα σέ Σās
και στίς γενιές των παιδιών σας!»

Τήν άπελπισμένη νοσταλγία του Πάνου Βαλοαμάκη.

«Ατόφιο σίδερο τό κλειδί του σπιτικού μας
στερνό κατάλοιπο, άνεχτίμητο
στερνή και μάταιη έλπίδα.
Στ' άμόνι, άπάνω,
στή ζεστή φωτιά τό δουλεψαν
τό κλειδί του σπιτικού μας.
Στερνό κατάλοιπο, άνεχτίμητο
στερνή και μάταιη έλπίδα.
'Ατόφιο σίδερο
μέ τή σκουριά της έγκατάλειψης
τό κλειδί του σπιτικού μας·
μ' αυτό διπλοκλειδώσανε
τήν άρχοντόπορτα
μ' άτόφιο σίδερο
τήν άρχοντόπορτα διπλοκλειδώσανε.
Κοντά του πέτρωσε ή άνάμνηση·
κοντά στό χρόνο άπόμεινε
στερνή και μάταιη έλπίδα.
'Ατόφιο σίδερο, τό παλιό κλειδί
του σπιτικού μας·
στερνό κατάλοιπο, άνεχτίμητο
στερνή και μάταιη έλπίδα».

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

Σήμερον τήν 25 του μηνός Σεπτεμβρίου ήμέραν Σάββατον Π.Μ. τῷ χιλιστῷ ὀκτακοσιστῷ ἐξηκοστῷ ἐνεφανίσθησαν προσωπικῶς ἐνώπιον ἡμῶν τῶν Δημογερόντων τῆς Κωμοπόλεως Κουκλουτζά, καί τῶν προσωποφαινομένων μαρτύρων, ἡ κυρία Ἑλένη Σταματάκενα καί Δημήτριος Κολέμης ἀφ' ἑνός καί ὁ Κύριος Χαράλαμπος Νυφλῆς ἀφ' ἑτέρου, καί ἐξέθεσαν ὅτι, ἐξουσιάζοντες οἱ μνησθέντες Ἑλένη Σταματάκενα καί Δημήτριος Κολέμης ἕνα οἰκόπεδον κατὰ τὰ ἀνά χεῖρας αὐτῶν ἐγγράφα μετρούμενον ἐκ πήχεων τῆς μέν Ἑλένης ὀκτῶ καί δώδεκα τοῦ δέ Δημητρίου Κολέμη εἰς μᾶκρος εἰκοσι πέντε κείμενον κατὰ τήν κάτω συνοικίαν τῆς Κωμοπόλεως ταύτης καί γειτονιάζων πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τὰς οἰκίας τοῦ Νικολάου Κανονιέρη τοῦ Νικολάου Ζαχαρία Προβατάρη χοριζόμενον ὑπ' αὐτῶν ἀπὸ τὸν κοινὸν δρόμον, πρὸς Δυσμὰς ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ Δελημανόλου τῆς συζύγου Ζαχαροῦλα καί πρὸς Βορρὰν Ἀντρίκος Μαντάκη. Τὸ οἰκόπεδον τοῦτο κοινῇ καί ἐλευθέρῳ γνώμῃ καί θέλῃσιν αὐτῶν συμφωνήσαντες ἐπώλησαν ὡς διὰ τῆς ἐπισημοῦ πωλητηρίου πράξεως, καί παραχωροῦν αὐτὸ ὡς ἐστὶ καί εὐρίσκεται πρὸς τὸν Κ. Χαράλαμπην Νυφλῆν παρόντος καί δεχομένου τὴν μεταξύ αὐτῶν συμφωνηθῆσαν τιμὴν ἀντὶ γροσίων ἑπτακοσίων πεντήκοντα Ἀριθμὸν 750 ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν διακόσια ἔλαβεν ἡ Ἑλένη τὰ δὲ πεντακόσια πενήντα ὁ Δημήτριος Κολέμης σῶα καί ἀνελλεπεῖ μέχρις ὀβολοῦ, ὅθεν ἀποξενώνωνται καί ἀπηλλοτριονῶνται νῦν τε καὶ διὰ παντός πάσης ἐνοχῆς δικαίωματος καί ἐξουσίας ἣν ἄχρι τοῦδε εἶχον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ οἰκοπέδου, τὸ ὁποῖον ἀπέβη καί ἐπεταί τοῦ λοιποῦ ἰδιοκτησία ἐλευθέρῃ καί τελείᾳ τοῦ ἀγοραστοῦ Χαράλαμπη Νυφλῆ, διὰ νὰ διασέτη καί πράττη ἐπ' αὐτοῦ ὅπως θέλῃ καί βούλεται καί ἀναγνωσθεῖσθα εὐκρινῶς ὑπεγράφη παρὰ τῶν πολιτῶν τῶν Δημογερόντων καί τῶν μαρτύρων ἵνα ἐκ τῷ κύρῳ καί τὴν ἰσχύϊ, μέχρις ὥρας ἐκβάλλῃ Τεμεσοῦσιον ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Μερχκεμέ τῆς τοπικῆς Διοικήσεως.

Ἐν Κωμοπόλῃ Κουκλουτζά τῇ 25 Σεπτεμβρ. 1865 πέντε.

Πωληταί: διὰ τὸν ἀγράματο Δημήτριον Κολέμη γράφω ἐγὼ Χ. Νικολῆς καί ἐκεῖνος βάζει τὸ τύπο τοῦ σταυροῦ.

Πέτρος Τζώρτζη γραφεὺς καί μάρτυς

Νικόλαος Παντολέοντος μάρτυς

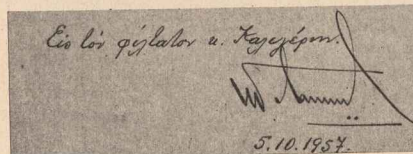
Χατζῆς Δημήτριος Κουρουνικολάου μάρτυς

ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΟΝ ΑΓΟΡΟΠΩΛΗΣΙΑΣ ΟΙΚΟΠΕΔΟΥ

Οἱ Δημογόροντες Νικόλαος Χ. ὁμηρος Γεώργιος Τζακιράκις

**ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ-ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ
Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΗΣ**

Στις 18 Ίανουαρίου συμπληρώθηκαν τρία χρόνια από τό θάνατο του Μικρασιάτη Μεγαλοεπιχειρηματία ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ καί ή μνήμη όλων μας στρέφεται μέ εϋλάβεια, θαυμασμό, εκτίμηση καί εϋγνωμοσύνη, στον μεγάλο αυτό δημιουργό, τόν μεγάλο Έλληνα.

Πολλά έχουν γραφεί καί έχουν ειπωθεί γιά τό φαινόμενο Μποδοσάκη. Ξεκίνησε από τή Μικρά Άσία γιά νά φθάσει στην Έλλάδα σάν δραμιτιστής, πρωτοπόρος τής αναπτύξεως τής ανύπαρκτης τότε Έλληνικής Βιομηχανίας.

Αριστοτέχνης εις τό νά συλαμβάνει τά θέματα καί νά οργανώνει εταιρείες, εργοστάσια, προχώρησε χωρίς δισταγμούς μέ μεγάλα άλματα. Από τό ένα έργο στό άλλο, μέ σκοπό νά αξιοποιήσει τό φυσικό πλούτο τής χώρας, νά καλύψει τίς τεράστιες ανάγκες της νά δώσει εργασία στό λαό καί πεδίο δράσεως στους νέους επιστήμονες καί τούς τεχνικούς. Τό Πυριτιδοποιείο καί Καλυκοποιείο διαδέχονται τά Λιπάσματα, ή Κασσάνδρα, ή Λάρινα καί τόσα άλλα έργα. Καί νά σημειωθεί, πώς όλα αυτά τά έργα τά διεύθυνε αυτός ό άνθρωπος καί τά παρακολουθούσε μέ τή μεγαλύτερη εύχρεία καί τή μεγαλύτερα απλότητα. Είχε τό χάρισμα του άρχηγού, του ήγέτορα.

Αυτός τόλμησε τό 1954, εκείνο πού κανείς δέν τολμούσε ως τότε, νά αναλάβει, νά αξιοποιήσει επιστημονικά καί συστηματικά τά τεράστια αποθέματα λιγνίτου τής Πτολεμαίδος - του Ρούρ αυτού τής Ελλάδος. Τό τεράστιο αυτό έργο πού άλλαξε τή μορφή τής Δυτικής Μακεδονίας πού κάλυψε κατά μεγάλο ποσοστό τίς, εις ενέργεια, ανάγκες τής Ελλάδος καί πού έδωσε εργασία σέ χιλιάδες εργάτες καί επιστήμονες, είναι έργο του Μποδοσάκη.

Είναι δύσκολο νά άπαριθμήσει κανείς τά επιτεύγματα του ανθρώπου αυτού καί τά προσόντα του, εκείνο όμως πού μπορεί νά ξεχωρίσει - πάνω άπ' όλα - ήταν ή ανθρωπιά του, ό πόνος του γιά τό λαό (διότι καί αυτός επόνεσε πολύ στή ζωή του) καί ή μεγάλη του αγάπη γιά τήν Έλλάδα. Άρκει νά θυμηθούμε πώς χάρη στή διορατικότητα του έγκαιρα έξόπισε τό Πυριτιδοποιείο καί Καλυκοποιείο πού χάρη σ' αυτό εξασφαλίστηκαν τά πυρομαχικά πού χρειαστήκαμε στόν πόλεμο του 40 καί πού όταν μετά τόν πόλεμο ή Κυβέρνηση του ζήτησε νά πληρώσει τήν τεραστία προμήθεια αυτή, ό Μποδοσάκης άπάντησε: «Δέ θέλω τίποτα, τά χαρίζω στόν ήρωικό Έλληνικό λαό». Αυτός ήταν ό Μποδοσάκης.

Κατέλειπε ένα τεράτιο έργο πού καθόρώσε νά τό κρατήσει μέχρι τήν τελευταία του στιγμή ζωντανό καί άκμαίο. Ένα έργο πού γιά πολλές, πολλές γενιές θά παρέχει εργασία σέ χιλιάδες Έλληνες καί τεράστιους πόρους στή χώρα μας.

Εφρόντισε νά εξασφαλίσει τή συνέχιση του έργου, πού άφηνε. Ακόμη καί γιά τή μόρφωση νέων επιστημόνων. Δέν άφησε φεύγοντας καμμία έκκρεμότητα. Μεγάλος καί στό θάνατό του ακόμα ό ΜΠΟΔΟΣΑΚΗΣ.

Ή μνήμη του θά μείνει αιώνια.

Δέν θεωρούμε άσκοπο επί τή εύκαιρία αυτή, νά θέσουμε ένα θέμα πού νομίζουμε πώς όλοι έχουμε ήθική υποχρέωση νά πραγματοποιήσουμε. Κάποιος- δέν ξερόνουμε ποιός - τό κράτος, τό Ίδρυμα Μποδοσάκη, ό Σύνδεσμος Έλληνικών Βιομηχανιών, οι Μικρασιάτες, οι εργάτες τής Ελλάδας... κάποιος, πρέπει νά αναλάβει τήν πρωτοβουλία νά άνεγερθεί ένας μεγαλοπρεπής αδριάντας του ανθρώπου αυτού καί νά στήσει στό κηπάριο πού είναι μπροστά από τό μέγαρο - Αμαλίας 20 - πού αυτός έκτισε καί από όπου διεύθυνε επί χρόνια τίς επιχειρήσεις του. Επίσης νομίζουμε πώς ένα μνημείο, ένας αδριάντας θά πρέπει νά στηθεί στήν Πλατεία του Καλυκοποιείου καί Πυριτιδοποιείου στόν Ύμμητό, πού σ' αυτό θά πρέπει νά πρωτοστατήσουν - από εϋγνωμοσύνη τό Ύπουργείο Έθνικής Αμύνης καί όλο τό προσωπικό τών Έταιρειών ΜΠΟΔΟΣΑΚΗ καί νά γραφεί εκεί ή συνηγορία πού άνδρός αυτού γιά τόν πόλεμο του Σαράντα καί όλων εκείνων τών επιστημόνων καί εργατών πού δούλεψαν νύχτα καί μέρα γιά τήν παραγωγή τών πυρομαχικών πού εξησφάλισαν τή δυνατότητα νά πολεμάει καί νά νικά ό μαχόμενος Έλληνικός λαός στήν Άλβανία.

M.K.

Στό θήμα ό κ.Κίμων Παυλίδης. Τήν εισήγηση του προέδρου μας παρακολουθούν οι κ.κ. Π. Χαλδέζος, Ν. Άρώνης καί Τ. Αθανασιάδης.

Γιά πέμπτη χρονιά, έφέτος (21 Δεκεμβρίου 1981) πραγματοποιήθηκε, στή Στέγη τής Ένώσεώς μας, ή άπονομή του «Άρωνείου Λογοτεχνικού επάθλου»

Οι βραβευθέντες, ήταν: ό κ. Χρήστος Σαμουηλίδης καί ό κ. Πέτρος Καλφέλης. Τους προσεφώνησε ό Πρόεδρος κ. Κίμων Παυλίδης, ενώ τήν εισηγητικήν έκθεση έκαμε ό λογοτέχνης κ. Νίκος Τουτουντζάκης.

Τά επαθλα παρέδωσε, αύτοπροσώπως στους τιμωμένους ό ίδιος ό άθλοθέτης κ.Νικ. Άρώνης. Πρέπει γι' άλλημιά φορά νά σημειώσουμε τήν ούσιαστική προσφορά του επάθλου, πού άποτελεί έναυσμα μελέτης καί μνήμης, γιά τίς πατρίδες μας, πού δέ θά χαθούν ποτέ, όταν υπάρχουν Άνθρωποι όπως ό κ. Νικ. Άρώνης, του οποίου καί μόνη ή παρουσία, μέσα στήν θαλερότητα τών χρόνων, πιστοποιεί τό πόσον ίερί είναι ή μετάδοση τής Αγάπης στά πάτρια. Ό κ. Νικ. Άρώνης ύλοποιεί τή σοφή προγονική φράση «λαμπαδιαν έχοντες, μεταδίδουσιν αλληλίοις».

Συνήλθαμε σήμερον γιά πέμπτη φορά στήν Στέγη μας γιά τήν άπονομή του λογοτεχνικού επάθλου, τό όποιον έθεσπίσθη από τόν επίτιμο Πρόεδρό μας κ. Νικόλαο Άρώνη καί άπομένεται κάθε δύο χρόνια, σύμφωνα μέ άπόφαση τής πρόσ τουτο συσταθείσης επιτροπής. Ό κ. Άρώνης μέ τήν εϋγενική αυτή προσφορά του τιμά όχι μόνον τούς γονείς του, εις μνήμην τών όποιων καθέλωσε τό επαθλον αυτό, αλλά καί τήν πατρίδα του Σμύρνην, καί γι' αυτό του άξίζει ένας δικαίος έπαινος.

Ή Ένωσίς μας, διά τήν άπονομήν του επάθλου, κατήρτισε ειδικήν επιτροπήν από τούς λογοτέχνας κ.κ. Τάσον Αθανασιάδην, Μαρίαν Καρατζοπούλου, Εϋαν. Μόσχον, Ήλιαν Σιμόπουλον καί Νίκον Τουτουντζάκην, εις τήν όποιαν υπέβαλε τά έργα πού πληρούν τούς όρους τής σχετικής προκηρύξεως.

Ή Επιτροπή, άφ' ου έξήτασε ταύτα, άπεφάσισε τήν άπονομήν του Άρωνείου λογοτεχνικού επάθλου, τό όποιον συνοδεύεται μέ χρηματικών βραβείον 20.000 δραχμών, εις τόν κ. Χρήστον Σαμουηλίδην, διά τό βιβλίον του «Τό Λαϊκό Παραδοσιακό Θέατρο του Πόντου», καί του προβλεπόμενου έπαίνου εις τόν κ. Πέτρον Καλφέλην, διά τό βιβλίον του «Αναμνήσεις από τήν άξέχαστη Μικρά Άσία».

Τό Διοικητικόν Συμβούλιον τής Ένώσεώς μας εύχαριστεί τά μέλη τής Επιτροπής Κρίσεως, τά όποια μέ προθυμίαν καί ζήλον εξετέλεσαν τό έργον των καί συχαίρει τούς βραβευθέντας.

Παρακαλείται ό έκ τών μελών τής Επιτροπής Κρίσεως κ. Τουτουντζάκης νά αναγνώση τήν σχετικήν έκθεσιν αυτής.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ «ΑΡΩΝΕΙΟΥ» ΕΠΑΘΛΟΥ ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΣ ΤΟΥΤΟΥΝΤΖΑΚΗΣ

Κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι Σύμβουλοι.

Αγαπητοί Συμπατριώτες καί Συμπατριώτισσες.

Γιά πέμπτη φορά συγκεντρωθήκαμε άπόψε στήν τελετή άπονομής του «Άρωνείου επάθλου», πού άθλοθέτησε ό τέως Πρόεδρος τής Ένώσεώς μας, επίλεκτος Σμυρναίος εϋπατρίδης, Νίκος Άρώνης στή μνήμη τών γονέων του, Χρήστου καί Καλλιόπης καί τής συζύγου του Άνδρονίκης.

Ή επιτροπή επάθλου μέ Πρόεδρο τόν κ. Τάσο Αθανασιάδη, κυριματέα τήν κ. Μαρία Καρατζοπούλου, καί μέλη τούς λογοτέχνες κυρίους Ήλια Σιμόπουλο, Πρόεδρο του Συνδέσμου Έλλήνων Λογοτεχνών, Εϋάγγελο Μόσχο λογοτέχνην καί κριτικό καί τόν όμιλούντα, συνήλθε στις 17 Δεκεμβρίου 1981, στά γραφεία τής ενώσεως Σμυρναίων γιά τήν τελική έπιλογή τών έργων πού υποβλήθηκαν. Καί πού κατά τό άρθρο του

ΤΕΛΕΤΗ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΑΡΩΝΕΙΟΥ ΕΠΑΘΛΟΥ

διαγωνισμού“πρέπει ν' αναφέρονται στή ζωή καί τόν πολιτισμό γενικά, του Έλληνισμού τής Ανατολής, πρό καί μετά τό 1922».

Από τά έργα πού υποβλήθηκαν, ή επιτροπή επέλεξε εκείνα πού εκπληρούσαν όλοκληρωτικά ή κατά κάποιον τρόπο, τούς όρους του διαγωνισμού.

Στά έργα αυτά θ' αναφερθούμε σέ γενικές γραμμές διχως ή κατά σειρά μνεία τους, νά έχει όποιαδήποτε άξιολογική κατάταξη:

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ: Γύρω από τίς άξέχαστες πατρίδες.

Βιβλίο άφιερωμένο στή Σινασό, τήν πατρίδα του άλησμόνητου Καθηγητή Γεώργιου Δημοπούλου.

Ή Σινασός, ένα όμορφο χωριό στήν κεντρική Καπαδοκία, συνδέθηκε μέ τόν υπόλοιπο έλληνισμό διά μέσου του έθνικού εύεργέτη Ι. Βαρβάκη πού συναλασσόταν μέ τούς Σινασίτες καί πού κατάθεσε τό πρώτο σοβαρό ποσό γιά τήν άνέγερση του εκεί άρρεναγωγείου. Σέ ειδικό κεφάλαιο ό συγγραφέας συγκρίνει τό ιδίωμα τών Φαράσων μέ τό ιδίωμα τής Σινασού καί καταλήγει στό συμπέρασμα πώς τό ιδίωμα τής Σινασού είναι πολύ πίο καθαρό άπ' όλα τ' άλλα τής Καπαδοκίας καί ξεχωρίζει ένα γνήσιο έλληνικό. Άνάμεσα στ' άλλα επικαλείται καί τό βιβλίο του συγγραφέα «Daukins » ή Έλλάς στή Μικρασία» πού αναφέρει πώς ή Σινασός ήταν όπωσδήποτε ή περισσότερο έλληνική καί ή περισσότερο πολιτισμένη, από τό υπόλοιπα χριστιανικά χωριά τής Καπαδοκίας.

Πρόκειται γιά μία άξιόλογη μονογραφία πού άν τά θιγόμενα κεφάλαιά της δέν εξαντλούνται τελείως, κατατοπίζουν όμως τόν αναγνώστη γιά τήν έλληνικότητα τής Καπαδοκικής αυτής κομπολής. Γεγονός πού εκπληρεί νομίζομε τό σκοπό πού έπεδίωξε ό άείμνηστος συγγραφέας.

ΠΕΤΡΟΥ Ι. ΚΑΛΦΕΛΗ: Άναμνήσεις από τήν άξέχαστη Μικρά Άσία.

Αρχικά ό συγγραφέας αναφέρεται σέ γενικές γραμμές στήν ιστορία τών πόλεων τής Μικράς Άσίας όπως τής Σμύρνης, τής Μιλήτου, τής Έφέσσου, τής Περγάμου, τής Φωκαίας καί τής Άλικαρνασσού.

Στό κεφάλαιο «2 Μαΐου 1919» περιγράφει τή μεγάλη ήμερα του έλληνισμού τής Σμύρνης: Τήν άπελευθέρωσή της δηλαδή καί τήν καταστροφή τής Τουρκικής, αντίστασης πού προβλήθηκε τήν ήμερα εκείνη.

Ή κατάληψη του Αϊδινιού, ή κοινωνική καί ή οικογενειακή του συγκρότηση, ή πρόσκαιρη άποχώρηση τών Έλλήνων άπ' αυτό, ή σφαγή πού ακολούθησε καί ιδιαίτερα ή σφαγή τών Προσκόπων, πού είναι μία από τίς τραγικότερες σελίδες τής Μικρασιατικής έκστρατείας, μάς δίνονται μέ έναργεια καί ζωντάνια.

Εκείνο όμως πού χαρακτηρίζει ιδιαίτερα τό βιβλίο του κ. Καλφέλη είναι ή παράθεση άγνώστων στοιχείων καί λεπτομερειών πού προκαλούν τό άμέριστον ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Στό τέλος του βιβλίου δημοσιεύονται βιογραφίες καί φωτογραφίες Έλλήνων τής Μικρασίας, όπως του Ώνάση, Μποδοσάκη, Σαρακόκη καί λοιπών πού διέπρεψαν στόν έλλαδικό χώρο.

ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗ: Όδοιπορικό στόν Πόντο.

Σελίδες ταξιδιωτικού περιεχομένου μέ γοργή περιγραφή τών τόπων πού επισκέφτηκε ό συγγραφέας. Ή μορφή τής γραφής του βιβλίου κυμαίνεται μεταξύ δημοσιογραφικής άμεσότητας καί λογοτεχνικού κειμένου. Περιλαμβάνει πολλές φορές σέ ήμερολογιακή μορφή, τήν επίσκεψη του σέ διάφορες πόλεις του ποντιακού χώρου πού μέ ειδυλλιακή χάρη καί συγκινημένο τόν άνασταίνει μέ γοργές αλλά έντονες πινελιές. Περιγράφει τή μορφή καί τόν χαρακτήρα τών πόλεων Λαμψάκου, Καλλιόπης, Αγκύρας, Σαμψούντος, Πάφρας, Κερασούντος, Αργυρούπολης Κασάρειας. Καί μία φευγαλέα περιγραφή στήν αρχή του βιβλίου, τήν άφιερώνει στήν επίσκεψη του στήν Σμύρνη.

Πρόκειται γιά βιβλίο πού, χάρις στό επαγωγό γράψιμό του, διαβάζεται άνετα καί μάλιστα μ' ενδιαφέρον από τούς πρόσφυγες τών άναφερομένων πόλεων.

Συγκινητικά δοσμένη ή εύλαβική επίσκεψη του συγγραφέα στό Μοναστήρι τής Παναγιάς του Σουμελά, στόν Πόντο.

ΑΝΔΡΕΑ ΣΤΥΛ. ΑΞΙΩΤΑΚΗ: Ήμερα μνήμης του Έλληνισμού τής Μικρασίας.

Ό συγγραφέας στήν αρχή του βιβλίου αναφέρεται στό ξερίζωμα τών Έλλήνων τής Μικρασίας κατά τό 1922, καί στήν έγκατάσταση όλίων άπ' αυτούς στό Βαρβάσι τής Χίου, πού ίδρυσαν τό όμώνυμο προσφυγικό συνοικισμό.

Κατά τό 1957 οι έν λόγω πρόσφυγες μέ έπικεφαλής τόν συγγραφέα ίδρυσον τόν Μορφωτικό Σύλλογο Βαρβασίου μέ τόν τίτλο «Βιβλιοθήκη ό Φάρος». Όλες οι σελίδες του βιβλίου αναφέρονται λεπτομερώς στήν ίδρυση καί τήν δράση του μορφωτικού αυτού συλλόγου.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

Οί βραβευθέντες μαζί μέ τά μέλη του Δ.Σ. τής Ένώσεως μας. Άριστερά τής φωτογραφίας ό κ. Νίκος Τουτουντζάκης εισηγητής τής επιτροπής «Άρωνείου» Έπάθλου. Δίπλα του ή κα Άννα Πολυτίμου-Παπακωνσταντίνου. Στό κέντρο ό κ.Νικόλαος Άρώνης.

Ιδιαίτερης μνείας ή περιλαμβανόμενη όμιλία του Καθηγητού κ. Παπαχατζδάκη πού «κάνει μία μελετημένη άναδρομή στήν ιστορική πορεία του παρελθόντος τής Μικρασίας ως τή βιβλική τραγωδία τής καταστροφής της».

Τό τέλος του βιβλίου κλείνει μέ φωτογραφικό ύλικό από τήν δράση καί τίς έκδηλώσεις του συλλόγου.

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΣ: Νινάς Καραγκιοζίδη-Άθηνογένους.

Στις πρώτες σελίδες του βιβλίου ή συγγραφέας περιγράφει τήν χαριόαμενη εποχή πού έζησε στή Σμύρνη στήν περίοδο πρό του Α΄ Παγκόσμιου πολέμου. Έπειτα αναφέρεται στήν κατάληψη τής Σμύρνης τό 1919 από τόν έλληνικό στρατό καί τέλος στήν καταστροφή τής Σμύρνης καί τόν έρχομό της στήν Άθήνα.

Σελίδες γεμάτες συγκίνηση, μνήμες καί λυρισμό. Στά επόμενα κεφάλαια του βιβλίου αναφέρεται ή συγγραφέας στή δράση της ως άξιωματούχου άδελφής του Ε.Ε.Σ. έζησε σέ διάφορες πόλεις τής Ελλάδας καί σέ χώρες του έξωτερικού, όπως του Μαρόκου, Συρίας, Κογκό, Ιαπωνίας.

Υφος έπαγωγό μέ περιγραφές γεμάτες ζωντάνια καί ανθρωπιά. Κεφάλαια πού δυστυχώς ξεστρατίζουν από τό πνεύμα του διαγωνισμού.

ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ ΜΑΛΟΒΡΟΥΒΑ: Φωνές από τά τείχη τής Τροίας.

Ποικίλα θέματα περιλαμβάνει τό νέο βιβλίο τής κ. Μαλόβρουβα. Υστερα από διεξοδικά μελέτηματά της γιά τό Σλήμαν καί τά δημοτικά τραγούδια πού όπως αναφέρει «δημιουργήσε καί συνθέτης των είναι ό έλληνικός λαός» καταγράφει πολλά δημοτικά τής Μικρασιατικής ένδοχώρας όπως, τής Καπαδοκίας, τής Βιθυνίας, του Πόντου καί πού γιά πρώτη φορά βλέπουν τό φως δημοσιότητας καί πού τραγουδήθηκαν στή συγγραφέα από στούς κατοίκους τών άναφερομένων περιοχών.

Άλλες μικρές μονογραφίες του βιβλίου αναφέρονται σ' επίλεκτες πνευματικές μορφές Ιώνων, όπως του Νομπελίστα ποιητή Γιώργου Σεφέρη του τόσο ταλαντούχου ύφηγητού της αρχαίας φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Γιάννη Συκουτρή πού ό πρόωρος θάνατός του σέ ηλικία μόλις 36 ετών, στερησε τά έλληνικά γράμματα από μία κορυφαία μορφή, πού τόσο σπάνια εμφανίζεται στους έλληνικούς πνευματικούς όρίζοντες.

Ή μετάφραση του «Συμποσίου» του Πλάτωνα από τό Συκουτρή μέ τήν έμπεριστατωμένη εισαγωγική του μελέτη πού εξέδωσε ή Ακαδημία Αθηνών, βαθύτατα έντυπωσίασε τούς έλληνικούς καί διεθνείς φιλοσοφικούς κύκλους.

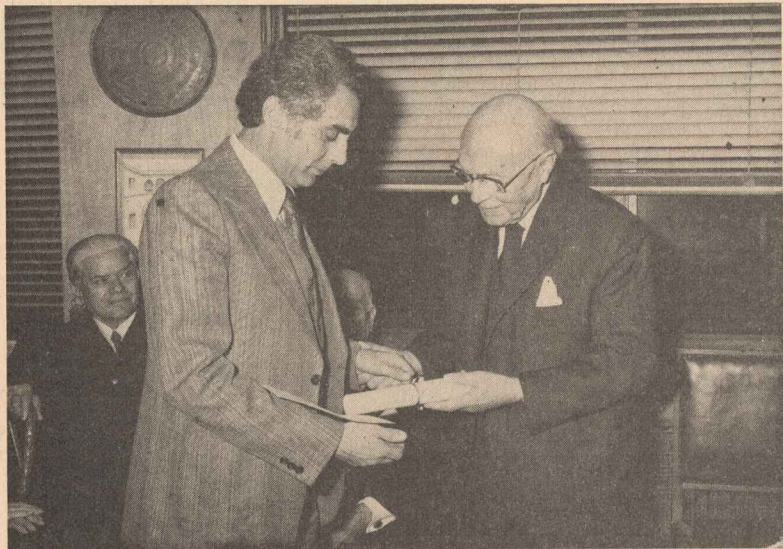
Στό βιβλίο τής Ι. Μαλόβρουβα περιλαμβάνονται ακόμη μικρά διηγήματα έμπνευσμένα από τίς παραδόσεις καί τό δράμα τής Μικρασιατικής καταστροφής.

Γενικά τό βιβλίο τής κ. Μαλόβρουβα μέ τά μικρά μελετήματα, άφηγήματα, Μικρασιατικού όλα περιεχομένου, προσφέρουν πολύτιμη ψηφίδα στό μωσαϊκό πού επιγράφεται: φεγγοβόλμη καί καταστροφή τής Μικρασίας.

ΧΡΗΣΤΟΥ ΣΑΜΟΥΗΛΙΔΗ: Τό λαϊκό παραδοσιακό θέατρο του Πόντου.

Διαδοκρική διετριβή πού υποβλήθηκε στή Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων καί άγκρίθηκε όμόφωνα από τούς καθηγητές τής άναφερομένης Σχολής.

7

Ο βραβευμένος κ. Χρήστος Σαμουηλίδης.

Εισαγωγικά ό κ. Χρήστος Σαμουηλίδης αναφέρεται λεπτομερώς στα όσα κατά καιρούς γράφτηκαν από διάφορους συγγραφείς πάνω στο λαϊκό παραδοσιακό θέατρο του Πόντου.

Υπογραμμίζει πώς γιά λόγους λεκτικής οικονομίας και παραστατικό-τητας αλλά και γιά λόγους παράδοσης και συνήθειας, χρησιμοποιεί στη μελέτη του, συμβατικά και συμβολικά, την όνομασία «Μωμόγερος» ή «Μωμογέρια» αντί του σωστότερου «λαϊκό παραδοσιακό θέατρο».

Οί «Μωμόγεροι» ήσαν αυτοσχεδίου θίασοι πού έδιναν θεατρικές παραστάσεις σέ πόλεις και χωριά του Πόντου και πού έφεραν διάφορα όνόματα, πού προερχόνταν, είτε από τούς τοπικούς όμιλους, είτε από πρόσωπα πού κυριαρχούσαν στις παραστάσεις αυτές. Συνολικά ό αριθμός τών «Μωμόγερων» μέ τις παραλλαγές τους άνέρχονταν στους 55.

Οί συγγραφείς αναφέρεται, στη συνέχεια, στα κυριώτερα θέματα και τις υποθέσεις τών έργων πού έπαιζαν οι «Μωμόγεροι» πού ήσαν συνήθως, ή απαγωγή της νύφης ή ό θάνατος και ή άνάστασή της μέ φιλή του γαμπρού κ.λ.π.

Ός επίμετρο, στό τέλος του έργου, ό συγγραφέας αναφέρεται στις 55 παραλγές τών «Μωμόγερων» πού παιζόνταν στις ανατολικές, κεντρικές και δυτικές περιοχές του Πόντου.

Πλούσια βιβλιογραφία και φωτογραφικό υλικό από παράσταση έργων τών «Μωμόγερων» συμπληρώνουν τις σελίδες του βιβλίου.

Πρόκειται γιά μία έμπεριστατωμένη, πρωτότυπη και πλήρη αναλυτική μελέτη γιά την όργάνωση τή δράση, τις συνήκες και την πορεία του ποντιακού θεάτρου, μέ παράλληλη περιγραφή τόπων και χώρων πού έδρασε.

Η διατριβή του κ. Χρήστου Σαμουηλίδη έρχεται νά πλουτίσει την τόσο πενιχρή βιβλιογρφία, στό ειδικό αυτό θεατρικό τομέα.

ΝΙΤΣΑΣ ΠΑΡΑΡ ΕΥΤΥΧΙΔΟΥ: Ένας βουρλιώτης αϊχμάλωτος τών Τούρκων 1922-23.

Αναφέρεται στην αιχμαλωσία του Δημήτρη Κυρμιζά, όπως ό ίδιος την άφηγείται, κατά την Μικρασιατική καταστροφή του 1922. Οί περιπέτειές του κατά την όπισθοχώρηση του Έλληνικού Στρατού, οι πικρές και τραγικές ήμέρες της αιχμαλωσίας του, ή έφευρετικήότητα και οι πονηριές του γιά διάσωση και έπιβίωση, μαζί μέ τούς άλλους συναδέλφους του, δοκιμό μέ ύφος άπλό, λαϊκό θά λέγαμε, κρατά τό ένδιαφέρον του άναγνώστη ως την τελευταία σελίδα του βιβλίου όπου περιγράφονται ή άφιξη του στη Σμύρνη και ό έρχομός του στον Πειραιά ύστερα από την άνταλλαγή μέ Τούρκους αιχμαλώτους.

Ένα ακόμα χρονικό αιχμαλωσίας μέσα στα τόσα άλλα όπως του Βενέζη, του Δούκα, του Σπανομανώλη, Πολίτη και άλλων.

ΣΤΡΑΤΗ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΔΗ: Οί άνησυχιες άγρυπνουών.

Στή σειρά αυτή τών διηγημάτων του κ. Ευστρατιάδη υπάρχει ένα, ή μάλλον δύο, μόνο διηγήματα πού αναφέρονται στην προσφυγιά του 1922. Τό ένα μέ τίτλο « Ό Σουνοικισμός μέ τά πλίθινα σπίτια» και τό άλλο « Η ώρα της λύπης».

Στό διήγημα ό «Συνοικισμός μέ τά πλίθινα σπίτια», περιγράφεται ή ίδρυση ενός συνοικισμού κατά την Μικρασιατική καταστροφή, κοντά στο λιμάνι Μεγαλούπολης, και ή κατόπιν πρόοδος και εξέλιξη του σέ ολοκληρωμένη πόλη, χάρις στην εργατικότητα και δραστηριότητα τών κατοίκων τους.

Πρόκειται προφανώς γιά τή σημερινή Νίκαια του Πειραιά.

Τό άλλο του διήγημα « Η ώρα της λύπης» μόλις και άκροθιγώς αναφέρεται στην Μικρασιατική καταστροφή.

Και τό δύο αυτά διηγήματα συγκινούν μέ την ειλικρινείά τους. Έντυπωσιάζουν ιδιαίτερα οι άοκνες και έπίμονες προσπάθειες του

Ο βραβευμένος κ. Πέτρος Καλφάλης.

προσφυγικού στοιχείου γιά έπιβίωση και δημιουργική άποκατάσταση.

Κυρίες, Κύριοι.

Η έπιτροπή του «Έπαθλου Άρώνη» ύστερα από διεξοδική συζήτηση πάνω στα έργα πού ύποβλήθηκαν και άφου άκουσε τις άπόψεις κάθε μέλους,

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ:

Απονέμει τόν Έπαινον στο βιβλίο του κ. Πέτρου Καλφάλη « Άναμνήσεις από την άξέχαστη Μικρά Άσία» και βραβεύει τόν κ. Χρήστο Σαμουηλίδη γιά τό έργο του «Τό λαϊκό παραδοσιακό θέατρο του Πόντου».

Στό βιβλίο του κ. Καλφάλη « Άναμνήσεις από την άξέχαστη Μικρά Άσία», περιέχονται τεκμηριωμένα γεγονότα και κατάστάσεις της Μικρασιατικής Έκστρατείας. Γραμμένο μέ ύφος λιτό, δωρικό, περιγράφει στις σελίδες του τις συγκινητικές και γεμάτες εξάρσεις στιγμές του Μικρασιατικού Άγώνα.

Και παράλληλα μάς δίνει τις τραγικές φάσεις της ελληνικής έκστρατείας, πού άρχισε μέ την έκθαμβωτική λάμψη ενός Έπους, γιά νά καταλήξει σ' ένα άναπάντεχο όλοκληρωτικό άφανισμό.

Γιά τό έργο γενικά του κ Χρήστου Σαμουηλίδη αναφέρουμε: Ό κ. Σαμουηλίδης είναι μία λαμπρή νοσταλγική φωνή του Πόντου πού την χαρακτηρίζει τό πάθος γιά νά μνημονεύσει τό κάθετι από τό παρελθόν του: ήθη, έθιμα, χαρακτήρες, τόπους. Και παράλληλα στό έργο του καταβάλλεται προσπάθεια γιά νά διασώσει τό κάθετι από την πατρίδα του, μέσα σέ μία Έλλάδα πού - άλλοίμονο - έξευρωπαϊσμένη, χάνει τό αύθεντικό της πρόσωπο.

Ό κ. Σαμουηλίδης είναι γνωστός στό χώρο της λογετεχνίας και από άλλες έπιδόσεις του, πού κατά καιρούς βραβεύτηκαν.

Μέ τά έργα του: « Όδοιπορικό στον Πόντο» και «Λαϊκό παραδοσιακό θέατρο στον Πόντο» ήταν έπόμμενο νά διεκδικήσει τό « Άρώνειο έπαθλον» άνάμεσα σ' άλλα ύποψήφια.

Τό « Όδοιπορικό στον Πόντο» όπως αναφέραμε προηγουμένως, είναι μία νοσταλγική περιδιάβαση στην περιοχή πού γεννήθηκαν οι γονείς του συγγραφέα και πού ό ίδιος την ζή άν προσονικό του βίωμα. Και είναι τόσο έντονο τό αίσθημα ενός ξεριζωμένου, πού γιά νά παρηγορηθεί άνatreχει συνεχώς στις προγονικές πηγές άπ' όπου αναβλύζουν έργα αξιόλογα ότό χώρο της λογοτεχνίας και της έπιστήμης της λαογραφίας.

Τό «Λαϊκό παραδοσιακό θέατρο του Πόντου» είναι έργο έπιστημονικής λαογραφίας ως προς την διάταξη της ύλης και γενικά τή μεθόδευσή του, αλλά και έργο της λογοτεχνίας ως προς τό ύφος και γενικά τή μόρφή του.

Μέσα σ' αυτό ό συγγραφέας μελετά κάθε τι γύρω από τό Ποντιακό θέατρο - έργα, θιάσους, πρόσωπα, σέ όλες τις φάσεις της εξέλιξής του, δίνει έρμηνείες, επικαλείται μαρτυρίες. Μ' ένα λόγο μάς δίνει μία άνάγλυψη εικόνα αυτής της γενικής έκφρασης πού λέγεται θέατρο.

Ιδιαίτερα τό Ποντιακό θέατρο, μέσα στο όποίο βρίσκεται κανείς έντονης φυλετικές καταβολές άποτελεί πολύτιμο στοιχείο γιά νά έρμηνεύσει κανείς και νά μελετήσει τόν χαρακτήρα του Ποντιακού λαού πού άποτελεί μία έντονη ιδιοτυπία μέσα στην πολυμορφία του Έλληνισμού της Άνατολής.

Άθήνα 17 Δεκεμβρίου 1981

Ό Πρόεδρος

Τάσος Άθανasiάδης Μαρία Καρατζοπούλου

Τά μέλη

Ηλίας Σιμόπουλος, Εύάγγελος Μόσχος, Νίκος Τουτουντζάκης.

Αποσπάσματα από τά έργα του κ. Καλφάλη και Σαμουηλίδη διαβάστηκαν από τούς Καλλιτέχνες κυρία Άννα Πολυτίμου και τόν κ. Παπακωνσταντίνου του Έθνικού θεάτρου.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

ΣΕΦΕΡΗΣ Ό οικουμενικός ποιητής από την Ίωνία του ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΕΝΕΚΙΔΗ.

(άποσπάσματα από την όμιλία πού έγινε στις 3 Δεκεμβρίου 1981 στην Άρχαιολογική Έταιρία ύπό την αιγίδα της Ένώσεως Σμυρναίων).

Ό τίτλος της όμιλίας αυτής μπορεί νά δώσει άφορμή σέ παρεξηγήσεις. «Οικουμενικός ποιητής» θά μπορούσε νά έχει τό νόημα ότι ή φήμη του ποιητή έχει πλανητικές διαστάσεις, ότι σ' Άνατολή και Δύση ό Σεφέρης άναγνωρίζεται σάν κορυφαίος συγγραφέας. Δέν είναι αυτή ή σκοπιά μου ούτε ή άφετηρία από την όποία θά ξεκινήσω γιά νά άποδείξω - πράγμα πού δέν χρεάζεται τεκμηρίωση - την άκτινοβολία του ποιητή πέρα από τά σύνορά μας... Άν γιά την άντιμετώπιση του σφερικού έργου περιοριστούμε κατ' ανάγκη σέ μία συγκεκριμένη θεματική, ή θεματική αυτή θά είναι: ή *οικουμενική ροπή* του Ίωνα Σεφέρη.

Είναι βέβαια δύσκολο, γιά νά μήν πώ άδύνατο, νά προχωρήσουμε στη συστηματοποίηση τών συμπερασμάτων μας (ό Σεφέρης δέν άγαπούσε τις συστηματοποιήσεις) έπειτα από άναφορά σέ έλλογα άποκλειστικά στοιχεία, άντικρύζοντας ένα έργο τόσο πολύπλευρο και τόσο ποικίλο, άν μάλιστα αναλογισθούμε τις άπειρες έρμηνείες πού προκάλεσε. Άλλωστε, ό Σεφέρης δέν είναι ένας: είναι πολύμορφος και πολύτροπος. Είναι ό δημιουργός πού μάς ξάφιαζε μέ τό συνεχώς άνανεούμενο έργο του: κι αυτός είναι ό λόγος πού οι νέοι κάθε γενιάς δένονται τόσο πολύ μέ τό σφερικό έργο.

Θυμάμαι ήμουν φοιτητής όταν πρωτοκυκλοφόρησε ή *Στροφή*: επί πέντε χρόνια μάς κατεργάζονταν οι σφερικοί στίχοι πού φώλιαζαν στο θυμικό μας, ώσόν νά περιμέναμε νά λαγαρίσει ή θάλασσα γιά ν' άγναντέψουμε τό βυθό της: τόν πρωτοφανέρωτο ποιητικό θησαυρό. Η δωρεά έρχόταν από μακριά και μάς άγγιζε έπειτα από πολύ μόχθο. Οί δεκαπεντασύλλαβοι του « Έρωτικού Λόγου» μάς είχαν γίνει, κατά κάποιο τρόπο, δεύτερη φύση. Μάς γοήτευε ή δύναμη της έκφρασης. Άλλά πέρα από τή «βαλερική», σάν άπολλώνια τεχντροπία, νιώθαμε από τότε πώς από τις πηγές έμπνευσης του ποιητή ήταν και ό «καύμός της Ρωμοσύνης». Ώρες-ώρες άνακαλύπταμε πλάι στη λιτότητα της έκφρασης, έναν πλούτο πού θά δυσκολευόμουν νά τόν όνομάσω άσιατικό: μάλλον «μυκηναϊκό» θά τόν έλεγα (οί προσφιλείς στον ποιητή χρυσές μυκηναϊκές προσωπίδες).

...τό δάσος λάμπει μέ πουλιά, άνθούς και ροδομούς...

Ένώ μία παλλόμενη ευαισθησία ξεχυλίζει και όρθώνεται κατά της μοίρας ώσαν κραυγή διαμαρτυρίας:

Δε θά βρεθεί ένα ποταμός νά ναι γιά μάς πλωτός

Δέ θά θρθεί ένα ούρανός τή δρόσο νά σταλάξει...

Κι' άναπάντεχα, πέντε χρόνια ύστερότερα, τό 1935, μάς έρχεται ένα καινούργιο μήνυμα, λές και προέρχεται από έναν άλλο Σεφέρη: πρωτόγνωρο, μία ποίηση θεληματικά άπομυνωμένη, λαξευμένη, θαρρείς σέ πεντελκικό μάρμαρο: *Τό Μυθιστόρημα*. Ένα τιθασευμένο αίσθημα σάν μία σπουδή του Chopin:

Είταν ώραία τά μάτια σου μά δέν ήξερες πού νά κοιτάξεις

δέν ήξερα πού νά κοιτάξω μήτε κι εγώ, χωρίς πατρίδα

εγώ πού μάχομαι έδώ πέρα...

Ό Άντρέ Ζιντ έλεγε πώς ή ποιότητα του έργου είναι συνάρτηση του δυναμισμού της έμπνευσης και της νηφάλιας μορφής - ή φωνής - πού τίθασεύει την κοιλιάζουσα έμπνευση.

Κι ήρθε, μεταθανάτια, ή δεύτερη άποκάλυψη, τό ήμερολόγιο του ποιητή: οι Μέρες. Ό Σεφέρης μάς άποκαλύπτει σ' αυτές τό μηχανισμό της έμπνευσής του. Μάς διδάσκει μέ τις Μέρες όσο μάς διδάσκουν οι αυτοπροσπογραφίες του Ρέμπραντ γιά τό καλλιτεχνικό ήθος του όλλανδοϋ ζωγράφου.

Δέν είναι προκαθορισμένη ή άποψη γιά την οικουμενική ροπή του Σεφέρη. Άν πραγματικά υπάρχει, αυτό θά προκύψει από τά ίδια τά κείμενα, από τό ποιητικό, τό κριτικό ή τό αυτοβιογραφικό έργο του ποιητή, ενώ, παράλληλα, θά έπιχειρηθεί ή εξακρίβωση και ή άνάλυση τών παραγόντων εκείνων πού προκάλεσαν ή ενίσχυσαν την οικουμενική του ροπή. Ός τέτοιοι παράγοντες μπορούν νά αναφερθούν ένδεικτικά οι άκόλουθοι, πού θά προσδιορίσουν την έσωτερική δομή αυτής της όμιλίας:

1. Οί ιωνικές ρίζες
2. Ό αντίτυπος της Καταστροφής: «δέν ξέρω πιά πού γεννήθηκα».
3. Η παράλληλη πορεία μέ τόν Έλλιοτ.
4. Η έννοια του ελληνισμού όπως διαμορφώνεται προσθευτικά στη συνείδηση του Σεφέρη.
5. Η άνακάλυψη και άποκάλυψη της Κύπρου.
6. Τά κριτήρια έπιλογής του δοκιμογράφου Σεφέρη.

Ι. Οί ιωνικές ρίζες

Τό θέμα της τραγικής μοίρας του ιωνικού ελληνισμού, πού σφιχτοδένεται μέ τή νοσταλγία της Γης και της θάλασσας, όπου έκολάφθηκε και ρίζωσε αυτός ό ελληνισμός, διατρέχει άπ' άκρη σ' άκρη τό σφερικό έργο. Τό άπόσπασμα πού παραθέτω έχει τόν ειλικρινή αυτοβιογραφικό τόνο της Ζ' Έπιστολής του Πλάτωνα:

«Παιδί έζησα στο ύπαιθρο: οι κομψές έκφράσεις ήχοϋσαν κωμικά στ' αυτιά μου: στην ήλικία πού μαθαίνει κανείς νά διαβάζει είχα στα χέρια μου Πάλλη και Ψυχάρη» οι καθαρευουσιάνοι ήσαν οι άντίπαλοι: ό πατέρας μου ήταν δημοτικιστής. Θυμούμαι, δέκα χρονών, πρώτη φορά πού μέ πήγαν στο θέατρο, στη Σμύρνη, τά σφυρίγματα και τούς γλωσσάμυντορες νά χτυπούνται μέ τούς άλλους θεατές: ή Κυβέλη και ή Παπαγεωργίου παιζαν «Οιδίποδα Τύραννο», μετάφραση του Στέλιου Σεφεριάδη σέ ριμαρισμένους δεκαπεντασύλλαβους. Όσο και νά ψάχνω μέσα μου δέν είμαι διόλου Φαναριώτης».

Άλλ' άς δοϋμε εγγύτερα και άμεσα τις ιωνικές ρίζες του Σεφέρη. Θά παρακαλούσα νά μήν προσδοθεί τό χαρακτηρισμό του ποιητή σάν «Ίωνα» καμιά συναισθηματική χροιά. Καθ' όλη την ποιητική του πορεία άγωνίστηκε, σμιλεύοντας άκατάπαστα τό στίχο ή τή φράση του, νά υπερνικήσει την ύπερευαισθησία τών έφθιβικών του χρόνων και τό κατόρθωσε χύνοντας τό πυρακτωμένο μέταλλο του συναισθηματικού του κόσμου στη μήτρα μιάς άφογης, λιπής διατύπωσης. Και στο κάτω-κάτω, ό τοπικισμός όπως τόν έννοούμε στον έλλαδικό χώρο ήταν ξένος προς τό δεμένο μέ τό πατριο έδαφος Μικρασιάτη. Ίων έχει έναν πανελλήνιο άπόηχο και γιά μία φορά άς έπιτραπεί νά προσκομίσω τή μαρτυρία τών ανατολικών γεγόνων μας πού δανείστηκαν την όνομασία από τούς Άραβες: άποκαλούν τόν Έλληνα γενικά Γιουνάν, Ίωνα.

Άλλ' άς άφήσουμε τις γενικεύσεις. Από τό συγκεκριμένο ξεκινούσε πάντα ό ποιητής.

Οί γονείς του. Γεννημένοι και οι δύο στη Σμύρνη. Η μητέρα του από πατέρα Βουρλιώτη. Στέρεες ρίζες στη γή της Έρυθραίας πού κλίνει στα σπλάχνα της τό θησαυρό τών πρωτο-Ελλήνων. Ένας κόσμος άγροτών και έμπορών πού ζεσταίνει στον κόρφο του την ελληνική παιδεία: την Άναξαγόρεια Σχολή. Και ξέρεi νά συναλλάσσεται, όταν χρειάζεται, μέ τις ύπεραιγίες ή τις ύπερμεσογειακές χώρες: Τή Ρωσία ή την Όλλανδία. Άριστο, καθώς λένε, μαθήτρια στο Όμήρειο Παρθεναγωγείο και, κατά τις μαρτυρίες πού έχομε, πανέξπλητη. Πονόψυχη και συντρέχτρια - κατά τις έθνικές δοκιμασίες του πρώτου Διωγμού και της Προσφυγιάς - περιστοιχιζόταν από άντρες και γυναίκες του λαού, έναν κόσμο ένάρετο και άπροσκληντο. Από κεί πηγάζει ή άγάπη του Σεφέρη γιά τό Λαό:

« Η μόνη εξαίρεση» - γράφει στο ήμερολόγιό του - «ό ελληνικός λαός: ό λαός μόνος, άμόλυντος και τόσο ξεχωριστός από τούς άρχοντές του, όποιοι κι άν ήταν στην κυβέρνηση ή στα σπίτια τους» (Μέρες Δ', 4 VII, 1941, σ. 114).

[Πέρα από όρισμένες άντιθέσεις] υπάρχουν και οι θετικές πλευρές μιάς πατρικής έπιρροής πού την ύφίσταται ό Σεφέρης έστω και ύποσυνείδητα. Από τή Προβηγκία όπου σπούδαζε ό πατέρας του έφερε, γυρνώντας στη Σμύρνη, νεαρός τότε δικηγόρος, τή Μιρέγ του Μιστράλ, πού άυτοκαλείται σέ προβηγκιανή γλώσσα umble escoulan dou grand Oumero: ταπεινός μαθητής του μεγάλου Όμήρου από τά παιδικά του χρόνια ό Σεφέρης, χάρη στον πατέρα του πού μεταφράζει Σοφοκλή, θά μυηθεί στον άρχαιο ελληνικό κόσμο. Δηλώνει μέ περηφάνεια «ό πατέρας μου ήταν δημοτικιστής» και καμαρώνει όταν πληροφορείται πώς ό Καβάφης άναφέρει έπιανετικά ένα ποίημα του Στέλιου Σεφεριάδη.

Άλλά πίσω από τόν πατέρα, και «διά του πατέρα», στέκει, πραγματική ή μυθική μετά την Καταστροφή ή γενέτειρα, Σμύρνη. Ό Σμυρναίος είναι διαποτισμένος από την έλληνική κοινότητα στην όποία άνήκει και μέ την όποία δέν άντιδικεί γιατί είναι δημιούργημά του, σάρξ εκ της σαρκός του. Ετοιμαζα κάποτε, εκτελώντας άκαδημαϊκή ύπηρεσιακή έντολή, ένα λόγο γιά τή δράση του ελληνισμού τών δυτικών μικρασιατικών παραλίων κατά τά χρόνια της Έθνεγερσίας: ή φιλόλογος πού μου παραστάθηκε γιά τή σχετική έρευνα τών πηγών μου λέει, άναφερόμενη στο Αϊβαλί: «μά πρόκειται, κύριε καθηγητά, γιά άρχαία ελληνική πόλη».

Η άνεξάρτητη πόλις-κράτος της κλασσικής εποχής - πού έπιβιώνει, χάνοντας όμως την άνεξαρτησία της κατά τή ρωμαϊκή κατάκτηση και τό Βυζάντιο - και σώζεται ως κοινότητα στα χρόνια της Τουρκοκρατίας - είχε μόνον οικουμενική χροιά γιάτι καλλιεργούσε αξίες πού όλες μαζί συνθέτουν την ευρωπαϊκή πολιτιστική κληρονομία μας.

Η Σμύρνη δέν στάθηκε ποτέ έπαρχιακή πόλη γιάτι είναι μόνιμα στραμμένη προς τόν έξω κόσμο. Λιμάνι εξαγωγικού και διαμετακομιστικού έμπορίου από όλη την Άνατολή δέχεται ξένες παροικίες πού, μαζί μέ τόν ελληνικό πληθυσμό, συγκροτούν μία κοσμόπολη. Ισχύουν τότε οι διομολογήσεις: οι ξένοι, άκόμη και οι έλληνες υπήκοοι, έχουν τά προνόμια τους: λειτουργούν τά προξενικά δικαστήρια όπου δικηγόροι ό Στέλιος Σεφεριάδης. Η Σμύρνη ρίχνει φωταβολίδες άκόμη και στο

* Βλ. τό λαμπρό βιβλίο του Ε.Ρ. Panagopoulos, *New Smyrna, An Eighteenth Century Greek Odyssey*, University of Florida Press, Gainesville- 1966, 207 σελίδες.

→
δυτικό ήμισφαίριο. Παιδιά της θά ιδρύσουν, μαζί με άλλους ΄Ελληνες, στη Φλόριντα των ΄Ηνωμένων Πολιτειών τη New Smyrna*. Θά γράψει αργότερα ό Σεφέρης «όλη ή ανθρώπινη πείρα πού μαζέψαμε ταξιδεύον-τας τό μεγάλο κόσμο. Γιατί, μαζί με τ΄ άλλα, έλληνισμός θά πεί ανθρωπισμός» (Μέρες Δ΄, 1-Ι-1941 - 31-ΧΙΙ-1944).

ΙΙ. ΄Ο αντίτυπος της Καταστροφής:

«Δέν ξέρω πιά πού γεννήθηκα».

Μπορεί νά κατάνει κανείς από την τάδε ή δείνα περιφέρεια και αντιμετωπίζοντας τη ζωή με τό ρεαλισμό ενός Φαναριώτη («πράττετε μόνο εκείνο πού σάς ώφελεί») νά παραπετάξει τη γενέτειρα στο ράφι όπου σωρεύονται τά σκονισμένα οικογενειακά κειμήλια. Στην περίπτωση του Σεφέρη, ό ομφάλιος λώρος πού έδενε τόν ποιητή με την γενέτειρά του δέν αποκόπηκε ποτέ. ΄Από τό 1922, ή μακρινή του πατρίδα διατρέχει απ΄ άκρη σ΄ άκρη τό έργο του:

κι άς γεννήθηκα στην άλλη άκρογιαλιά κοντά
στά θράχια και σέ καλάμια - νησιά
πού είχαν νερό στην άμμο νά ξεδιψάει
ό κωπλάτης, κι άς γεννήθηκα κοντά
στη θάλασσα πού ξετυλίγω και τυλίγω στα δάχτυλά μου
σάν είμαι κουρασμένος - δέν ξέρω πιά πού γεννήθηκα
(«Ένας λόγος γιά τό καλοκαίρι»)

«Δέν ύπάρχει ποίηση χωρίς τό συγκεκριμένο» έγραψε ό Σεφέρης αναλύοντας τό έργο του ΄Ελιοτ. Έδω ή εικόνα αποδίδει κάτι τό άπόλυτα συγκεκριμένο: θαλασσινά τοπεΐα της ιωνικής Έρουθραΐας, στα μέρη της Σκάλας.

Κι άς γεννήθηκα στην άλλη άκρογιαλιά κοντά
στά βούρλα και σέ καλάμια...

Στά βορειοδυτικά της Σκάλας, προς τη θερινή κατοικία του Δεσπότη Έφέσου, ή άκτή, ένα χέρσο τοπεΐο έρημο, μεγαχολικό, ξέσκεπο στο βορειά, ήταν σπαρμένο με βούρλα. Παραπέρα ήταν ή τοποθεσία «Τά Καλαμάκια». Στά αντίκρυνά νησάκια, στίς Περιστερίδες, αναβλύζανε από την άμμο πηγές, όπως, καταντικρύ τους, ή Βρύση, τοπωνύμιο πού σημειώνεται ως water place στους άγγλικούς έπιτελικούς χάρτες.

Τήν άνακούφιση θά τη βρεί, όπως τονίστηκε άλλου**, στο ύγρό στοιχείο:

κι άς γεννήθηκα κοντά
στη θάλασσα πού ξετυλίγω και τυλίγω στα δάχτυλά μου
σάν είμαι κουρασμένος.

΄Ακολουθεΐ μία παύλα, μία διακοπή σάν μία επίπονη αναζήτηση και τό φινάλε:

δέν ξέρω πιά πού γεννήθηκα

Γράφει στόν Τίμο Μαλάνο: «τό γεγονός πού με έπηρέασε περισσό-τερο από όλα τ΄ άλλα είναι ή μικρασιατική καταστροφή». Γιά τό Σεφέρη κόβονται οι άγκυρες, λύνονται οι πρυμάτσες* ό ποιητής μένει μετέωρος, δίχως έρμα. Όμως, ή συγκλονιστική αυτή άπώλεια θά έχει και τη γόνιμη πλευρά της.

΄Από τη στιγμή πού θά κοπούν οι ρίζες, ένw ή γεντεϊραΐ θά καθλώνεται σ΄ έναν κόσμο ιδεατό και σάν μυθικό, ό ποιητής θά προσβλέψει έντονότερα προς την οικουμένη. Θά καλλιεργήσει στο χώρο της δημιουργικής παραγωγής άξίες πού καλούν παγκόσμια διεργασία. Και από τη στιγμή αυτή θα μπορέσει ν΄ άναφωνίσει μαζί με τόν Κάλβο:

Έπί τό μέγα έρείπιον

΄Η έλευθερία όλόρηθ

΄Η συνέχεια στο έπόμενο φύλλο μας.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΣΦΑΓΙΑΣΘΕΝΤΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ Α΄Ι-ΔΙΝΙΟΥ Μ. ΑΣΙΑΣ
Τό Διοικητικόν Συμβούλιον της ΙΩΝΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, παρέστη την Κυριακήν 1ην Νοεμβρίου π. έ, εις την οργανωθείσαν υπό του ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, τελετήν ΜΝΗΜΟΣΥΝΗΣ, των σφαγιασθέντων υπό των Τούρκων Προσκόπων του Αΐδινιου Μ. Ασίας και κατέθεσεν, διά του Προέδρου της κ. Γ. Καρπούζα, στέφανον εκ δάφνης, εις τό Μνημείον των, της πλατείας Μακεδονομάχων Θεσσαλονίκης.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ Κ.Κ. ΙΑΚΩΒΟ
Τό Διοικ. Συμβούλιο της «΄Εταιρίας Βυζαντινών Σπουδών» του οποίου πρόεδρος είναι ό Καθηγητής και ΄Ακαδημαϊκός κ. Ν.Β. Τομαδάκης, σέ ειδική συνεδρίασή του ανακήρυξε ΄Επίτιμο Μέλος της τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μυτιλήνης κ. ΙΑΚΩΒΟ, γιά τό έπιστημονικό του έργο πού ανάπτυξε, με αξιόλογα ιστορικά και αρχαιολογικά συγγράμματα, γιά νά γίνει γνωστή ή ιστορία της Μητροπόλεως του.
Συγχαίρουμε τόν Σεβασμιώτατο συμπατριώτη μας εκλεκτό τέκνο των Κυδωνιών και της Μικρασίας, εξέχουσα μορφή της Έκκλησίας και ευχόμαστε νά τόν δούμε στην κορυφαία βαθμίδα της ΄Ιεραρχίας.

ΜΝΗΜΗ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

(Συνέχεια από την πρώτη σελ.)

θέμα μας. Στην έφημερίδα ΄Αμάλθεια 20–1–1867 αριθ. 1457 διαβάζουμε την παρακάτω είδηση:

«Κατά τούς από Βιλλάνδου του ΄Ιησουΐτου έπονομα-σθέντός συγγραφείς Βίων Αγίων, ύπήρχον έν Σμύρνη λείψανα του Αγίου Πολύκαρπου, επίσκόπου Σμύρνης, τά όποΐα οι ίππότες του Αγίου Ιωάννου άπήγαγον έντεϋθεν Ρόδου και έκείθεν εις Μελίτην. Επί τη αίτησει του νύν έν Σμύρνη λατίνου άρχιεπισκόπου, Κ. Σπακκαπιέτρα, ό έπίσκο-πος Μελίτης φιλοφρόνως συνήνεσε νά έπιστραφώσι τά λείψανα εκείνα εις την Σμύρνην, την δέ παρελθοΰσαν Κυριακήν έγένετο μετά μεγάλης πομπής ή μετακομιδή αυτών εις την έντεϋθεν έκκλησίαν των Καπουκίνων. Εις την τελετήν ταύτην παρεβρέθησαν, εκτός του Παν. Κ. Σπακκα-πιέτρα, οι έν Νάξω και Τήνω λατίνοι έπίσκοποι, επίτιδες προκληθέντες».

Κι έτσι τελειώνουν τά πολύπλαγιστα μεταθανάτια ταξίδια του Αγίου Πολιούχου της Σμύρνης.

΄Υποσημείωσις: Οι μέν ίππότες της Ρόδου, όπως είδαμε παραπάνω, έφυγαν από τη Ρόδο αλλά τά σπασμένα τά πλήρωσαν οι 6000 ΄Ελληνες συμπολεμιστές των πού άφέ-θηκαν στο έλεος του Σουλεϊμάν και των όρδων του. Τέτοια ήταν ή ομαδική σφαγή τό σκλάβωμα κ.λ.π. πού ως σήμερα ή πόρτα του Αγίου Ιωάννου λέγεται Κόκκινη Πόρτα «γιατί από την πόλιν αυτήν έχύνετο κάτω ως καταρράκτης τό αίμα των όρθοδόξων, τούς όποίους οι ΄Ιππότες παρέδωσαν εις τούς Τούρκους πού έσφαζαν επί ήμέρας. ΄Επειτα είναι τό Καντουράν τζαμί... παλαιά έλληνική βασιλική πού εύρίσκεται στην κατωφέρειαν από την όποιαν άρχίζει ή όδός των ΄Ιπποτών. Έκεί έσχηματίσθη λίμνος αίματος, τό όποιον ειδεν ό Σουλτάνος και διέταξε τη κατάπαυση των σφαγών Κουντουράν σημαίνει τζαμί αίματος.

΄Από τό 1630 έγκαταστάθηκαν στη Μάλτα σάν κυρίαρχο τάγμα των ιπποτών ΄Αγ. Ιωάννου της ΄Ιερουσαλήμ, ως ότου ό Βοναπάρτης τούς έδιώξε και τό προσάρτησε στη Γαλλία. Μετέπειτα κατέλαβαν τό νησί οι ΄Αγγλοι και τό κατείχαν ως τελευταία.

Οι ίππότες έγκαταστάθηκαν άρχικά στη Φεράρα, στο Παρίσι και έπειτα στη Ρώμη στο γνωστό Palazzo dei Cavallieri της Via Condotti και στην Villa Malta στο Pincio.

Τό 1822 ζήτησαν νά έρθουν σέ συνεννόηση με την ΄Επαναστατική Κυβέρνηση της Έλλάδας ύποσχόμενοι ήθική και υλική βοήθεια άν ή Έλλάς τούς παραχωρούσε τη Σμύρ ως ότου έλευθερωθεί από τούς Τούρκους ή Ρόδος. Έν τω μεταξύ ζητούσαν τά νησάκια της Δυτικής Έλοπον-νήσου Σαπιέντζα και Καρβέρα γιά έγκατάσταση. Βάζοντας ύποθήκη τά νησιά αυτά θα χορηγοΰσαν δάνειο στην ΄Επανά-σταση πού οΰσιαστικά ήταν ψυχία (6200 λίρες). Εϋτυχώς γιά διάφορους λόγους ή συμφωνία αυτή ματαιώθηκε.

Στά 1928 ό Μουσσολίνι με θεατρικώτατη τελετή τούς έγκατέστησε συμβολικά στη Ρόδο ως την τελική πιά ένωση του νησιού με την Έλλάδα.

Η ΕΣΤΙΑ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ ΤΙΜΑ ΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ.

Στις 16 του Δεκέμβρη έγινε στη μεγάλη αίθουσα της «΄Εστίας Νέας Σμύρνης», φιλολογικό μνημόσυνο γιά τά δέκα χρόνια από τό θάνατο του Γιώργου Σεφέρη.

Όμιλητής ό Νίκος ΄Αρώνης.

΄Υστερα από την προλογική άναφορά του Προέδρου της Νέας ΄Εστίας κ. Πάνου Χαλδέζου, σέ βιογραφικά στοιχεία του Νικόλαου ΄Αρώνη με τίς δεκάδες τίτλους, τίς διακρίσεις, τά μετάλλια τά βραβεία, τά διπλώματα, άνέβηκε στο βήμα ό όμιλητής.

΄Η άχτιδοβόλα μορφή του Νικόλαου ΄Αρώνη φώτισε μονομιάς την αίθουσα. ΄Η παλμώδης φωνή του άντήχησε στο χώρο, χαϊδεύοντας ευχάριστα τά αυτιά. ΄Η άφογη δημοτική του με την ώραΐα γευστική αίσθηση, τό ουσιάδες, αλλά και χυμώδες περιεχόμενο της όμιλίας, κράτησαν αδιάπτωτο τό ενδιαφέρον του πικνότατου άκροατηρίου.

Θέμα της όμιλίας: «Ένθυμήματα από την έφηβεία του ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ». Τά ένθυμήματα αναφέρονται στα χρόνια 1914–24. Ποιά ένθυμήματα; Τοΰτα τά ένθυμήματα έγιναν όλοζώντανο παρόν. ΄Εγιναν βιώματα του σήμερα. ΄Εμεις δέν πισωγυρίσαμε στο 1914–24. Έκείνα τά χρόνια, νάτα έδώ, άπόψε Τετάρτη βράδυ 16 του Δεκέμβρη του 1981. Τό τότε έγινε τώρα. Μαζί μας οι έφηβοι: Γιώργος Σεφεριάδης, ή άδελφή του Ιωάννα κι ό όμιλητής Νικόλαος ΄Αρώνης. ΄Η Αΐθουσα της «΄Ερτίας Νέας Σμύρνης» έγινε ΄Αθήνα, Παρίσι, Σμύρνη. Κι έμεις όλοι μαζί νά καμαρώ-νουμε τά τρία άξια παιδιά της Ιωνίας. Μαζί μας κι ή Μεγάλη, πιά, Ιωάννα Τσάτσου ζει χαμογελαστή τοΰτο τό παρόν-παρελθόν.

Αυτά τά ένθυμήματα είναι στιγμιότυπα, εκθέματα, λογής άνέκδοτα πού δίνουν παραστατικά τη ζωή με τά λαχταρίσματα, τίς άνησυχίες και τούς προβληματισμούς των τριών έφηβων Σμυρνιών.

Κι έμεις άκούαμε, άκούαμε... Άκούαμε αυτή τη ζεστή νεανική φωνή με την πλούσια φωνητική γκάμα, μέτην καλλιέπεια, την έκφραστική γλωσσική δύναμη. Άκούαμε τό Νικόλαο ΄Αρώνη, τόν όμιλητή. Τόν Άνθρωπο (με κεφαλαίο) πού πολύμορφα και ποικιλότροπα τίμησε τη Σμύρνη μας.

Κι ύστερα ή συμπαθέστατη Έλένη Νενεδάκη, με τη γλυκειά και άπαλή της φωνή, διάβασε αποσπάσματα απ΄ τό έργο του μεγάλου μας ποιητή. ΄Η έρμηνευτική δύναμη της άπαγγελίας της καλλιτέχνιδας, βοήθησε νά πάρουν οι λέξεις, οι φράσεις τίς σωστές τους διαστάσεις.

΄Η άξέχαστη τοΰτη πνευματική τέρψη τέλειωσε με τη μικτή χορωδία και όρχήστρα της ΄Εστίας Ν. Σμύρνης πού απέδωσε θαυμάσια τη σύνθεση του Μ. Θεοδωράκη: «Τά Θεοφάνεια», με άρχιμουσικό τόν κ. Βασίλη Μακρίδη.

ΙΦΙΓΕΝΙΑ ΧΡΥΣΟΧΟΥ

«ΑΦΗΓΗΣΗ» του κ. Β. ΣΙΤΑΡΕΝΙΟΥ
<i>(Συνέχεια από τη σελ. 3)</i>

έγw απέλπιζόμουνα. Καί καλά πού βρέθηκε κι ό φούρνος γιάτί εκείνα τά λιγα ρούβλια πού πήρα από τόν μηχανικό πού με χτύπησε δέ θά μου ΄καναν τίποτα. Εϋτυχώς, ύστερα από 45 μέρες ήρθε ή άπάντηση από τούς γονείς μου και μαζί πέντε χρυσές λίρες τούρκικες.

Μιά μέρα, μετά από λίγο καιρό, ήρθε στο φούρνο ό Δημήτρης από τη Φιλαπούπολι μαζί μ΄ ένα κύριο μεσόκοπο τόν όποίο μου σύστησε σάν ΄Αντρέα ιδιοκτήτη βυρσοδεψίου. Αυτών όπως φαίνεται πού είχαμε έπι-στρατεύσει και πήγαμε στην ΄Αθήνα στο στρατολογικό γραφείο. ΄Επειδή ό Δημήτρης ήξερε ότι κι εγώ ήθελα νά πάω στην ΄Αθήνα ήρθε γά μου προτείνει νά συνταξιδέσω με τόν ΄Αντρέα γιά τόν Πειραιά μ΄ ένα ΄Ιταλικό καράβι πού θά ρχότανε σέ λίγες μέρες. Έμένα τώρα ποΐς στην χάρη μου πού θά ΄φευγα γιά τόν Πειραιά, δέν με χωρούσε ό τόπος, έφτιαξα τά ρούχα μου κι έβαλα στο μπουκάλι μου ένα καινούργιο λουκέτο. Σέ πέντε μέρες ήρθε και τό πλοίο, τό λέγανε ORIONE κι ήτανε μεγάλο, με δύο καμινάδες. Αυτά συνέβαιναν τόν Νοέμβριο του 1912 κι ήτανε τό πρώτο ΄Ιταλικό πλοίο πού περνούσε τά στενά μετά τη λήξη του ΄Ιταλο–τούρκι-κού πολέμου.

Μόλις έφτασε τό πλοίο εγώ κι ό ΄Αντρέας ήμαστε έτοιμοι, αποχαιρέ-τήσαμε όλους τούς φίλους και γνωστούς και ιδιαιτέρως τούς αδελφούς Μιχάλη και Δημήτρη, τόν Στεφανή και τούς βοηθούς του και έπιβαστή-καμε άφου είσητήριο θά μάς έβγαζε ό καπετάνιος, επάνw στο πλοίο, είμαστε εγώόλοι οι πρώτοι και μοναδικοί έπιβάτες. Ό καπετάνιος μάς ύποδέχτηκε γελαστός αλλά όταν ζητήσαμε νά βγάλουμε είσητήρια γιά τόν Πειραιά μάς είπε: «Όχι είσητήριο γιά τόν Πειραιά, πρώτα δέκα φράγκα Γαλλικά μέχρι Κωσταντινούπολι και Σμύρνη και άπ΄ την Σμύρνη άλλα δέκα φράγκα γιά τόν Πειραιά». ΄Ετσι φύγαμε από τό Βατούμ και άριστερά μας είχαμε την παραλία της Μαδώνας, όπου πρώτα έπιασε στην Τραπεζούντα πού απέχει όκτώ ώρες άπ΄ τό Βατούμ και μετά Σαμνούντα και Κερασούντα. Άπ΄ αυτές τίς πόλεις πήραμε καμιά όδονταρία νεαρούς πού τούς πήγαϊναν στη Πόλι γιά στρατιώτες. Σ΄ έναν άπ΄ αυτούς μάλιστα έδωσε ό ΄Αντρέας ένα σακάκι κι εγώ ένα παλιό παντελόνι και μιά τραγιάσκα και μεταμφίεστηκε, άφου δέ πετάξαμε τά ρούχα του στην θάλασσα, κρύφτηκε όπου νά φτάσουμε στην Πόλι κι από τόν χρόνο χάσαμε, γλύτωσε ή όχι δέν μάθαμε ποτέ.

Συνέχεια στο έπόμενο.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΗ

Η ΒΑΣΙΛΟΠΙΤΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ Ν. ΣΜΥΡΝΗΣ

Στις 9 ΄Ιανουαρίου, σύμφωνα με τό πατροπαράδοτο έθιμο γίνηκε τό «κόψιμο της Βασιλόπιτας» της ΄Εστίας Νέας Σμύρνης στη μεγάλη αίθουσα του Μεγάρου της ΄Εστίας.

Κατά τό κόψιμο της πίτας μίλησε ό Πρόεδρος της ΄Εστίας κ. Π. Χαλδέζος. ΄Η λαογράφος κ. Δόμνα Σαμίου παρουσίασε ένα πρόγραμμα με Μικρασιάτικα τραγούδια συνοδεία λαϊκών όργάνων. ΄Η μικτή χορωδία της ΄Εστίας, με διευθυντή τόν κ. Βασίλη Μακρίδη διάνθισε την εκδήλωση με κατάλληλα Πρωτοχρονιάτικα τραγούδια.

Τήν εορταστική αυτή βραδυά τίμησαν με την παρουσία τους εκπρόσω-ποι των Μικρασιατικών Σωματείων και πλήθος κόσμου. Τήν Ένωση Σμυρναίων εκπροσώπησε ό ΄Αντιπρόεδρος της ΄Ενώσεως Στρατηγός κ. Μ. Καλλιγέρης καθώς και τά μέλη του Δ.Σ. κα Μαρία Καρατζοπούλου, και οι κ.κ. Γ. ΄Ισηγόνης, Δ. Ζαφειριάδης και Π. Βιδωρής.

ΠΕΝΘΗ.

ΕΥΓΕΝΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
Στις 24 Νοεμβρίου 1981 πέθανε ή Εϋγενία Ν. Στασινοπούλου, τό γένος Χατζηθωμά, σύζυγος βιομηχάνου και ξυλεμπόρου, από τη Σμύρνη, άδελφή του μέλους της ΄Ενώσεως μας κ. Έμμανουήλ Χατζηθωμά και του Θεοδώρου Χατζηθωμά.
΄Η Ένωση Σμυρναίων άπευθύνει τά πιό θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά της.

ANNA ΚΑΠΠΑ
΄Εσβυσε ξαφνικά στίς 18 Δεκεμβρίου 1981 ή ΄Αννα Σ.Κάππα, μέλος εκλεκτό της ΄Ενώσεως μας, κόρη του μεγάλου σταφιδέμπορου Άνδρέα Στραβαρίδη-Μπαλιόγλου από τά Βουρλά Σμύρνης και της Σμυρναίας ΄Αμαλίας Μανούσου άδελφή του γνωστού αείμνηστου τραπεζίτη Μιχαήλ Μανούσου. Παντρεύθηκε σχεδόν παιδούλα τόν τότε νεαρό Σμυρναίο Εϋθύμιο Κάππα ό όποιος εξέλειχθηκε σέ άνώτερη θέση του Ο.Λ. Θεσσαλονίκης. ΄Η Άννα άφοσιώθηκε στην οικογένειά της και απέκτησε τρία θαυμάσια παιδιά, δύο γιούς, μιά κόρη και πέντε εγγόνια.
΄Ας είναι έλαφρό τό χώμα πού την σκέπασε.
΄Η Ένωση Σμυρναίων συλλυπάται την οικογένειά της.
Ε.Π.

ΑΠΩΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΑΣ.

ΚΩΣΤΑΣ ΧΙΩΤΑΚΗΣ
Στις 16–11–1981 άφηνε την τελευταία του πνοή στα Χανιά της Κρήτης, όπου ζούσε μόνιμα, ό γνωστότατος ανά τό Πανελλήνιο Γιατρός και Λογοτέχνης Κώστας Χιωτάκης, πού ύπόκειψε στο μοιραίο ύστερα από σύντομο έγκεφαλικό έπείσodio.
Ό Κώστας Χιωτάκης, γεννημένος στα 1914 στο χωριό Κουκλουντζάς της Μ. Ασίας, ανέπτυξε πολυποικίλη πολιτική και λογοτεχνική δραστηρι-ότητα, ένw ή κοινωνική του δραστηριότητα ήταν έπίσης αξιόλογη και έπαινετή στον μικρό χώρο πού ζούσε.
Τό Λογοτεχνικό του έργο άπλωνόταν σέ Πεζό και έμμετρο. Διηγή-ματα, Ποιήματα, Μυθιστορήματα - ήταν τά έργα του. Μάλιστα δέ δυό άπ΄ αυτά έτυχαν βραβεύσεως από Πνευματικούς φορείς του τόπου μας.
Τά Νεοελληνικά και ειδικώτερα τά Μικρασιατικά Γράμματα, φρονούμε, ότι έχασαν ένα πολύτιμο εκπρόσωπό τους.
Και ή ΄Ιατρολογοτεχνική «συντροφία» ένα αξιο και δημιουργικό μέλος της.
΄Ας είναι έλαφρό τό χώμα της Κρητικής Γης, πού σκέπασε τό σώμα του διαλεχτού αυτού Μικρασιάτη Έπιστήμονα και Πνευματικού Άνδρός.
ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΛ. ΤΑΤΑΡΙΔΗΣ

ΔΙΟΡΘΩΣΗ
Στό προηγούμενο φύλλο μας στη στήλη ΠΕΝΘΗ άναφορικά με την άναγγελία του θανάτου του προσφίλους Φίλιππα Φάλμπου ανεγράφει ότι συλλυπούμεθα τη σύζυγό του αντί την οικογένειά του δεδομένου, ότι ή σύζυγός του έχει αποβιώσει πριν από τόν μετασπάντα.
΄Η ήμερομηνία πού συνήλθε τό Δ.Σ. της ΄Ενώσεως μετά την άναγγελία του θανάτου του Φίλιππα Φάλμπου ήταν στίς 26 Νοεμβρίου 1981.
Ζητούμε συγγνώμη από τούς άναγνώστες μας.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΕΟΡΤΗ ΠΟΛΙΟΥΧΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ ΑΓΙΟΥ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ

"Όπως κάθε χρόνο και φέτος η Ένωσή μας θα τιμήσει τη μνήμη του Πολιούχου Σμύρνης Αγίου Πολυκάριου.

Στή 23 Φεβρουαρίου, ημέρα Τρίτη, έορτή του Αγίου, στις 6μ.μ. θα συγκεντρωθούμε στον Ίερό Ναό του Αγ. Γεωργίου Καρύτση, όπου θα ψαλεί ειδικός για την Ένωσή μας έσπερινός και θα γίνει άρτοκλασία.

Στή συνέχεια όλοι οι παρευρισκόμενοι θα μεταβούν στα γραφεία της Ένώσεώς μας όπου θα διανεμηθούν τά άρτίδια και θα προσφερθεί άναψυκτικό.

Παρακαλούμε όλα τά μέλη μας και τούς φίλους μας νά συμμετάσχουν στήν παραδοσιακή αυτή έκδήλωση της Ένώσεώς μας για νά τιμήσουμε τη μνήμη του Αγίου μας.

ΜΙΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΔΙΑΛΕΞΗ

Ο Αρχιτέκτων - Μηχανικός κ. Μιχάλης Ε. Τσιρώνης, θά δώσει μία ενδιαφέρουσα διάλεξη μέ θέμα:

«ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ ΣΤΗΝ ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ
1919-1922»

στήν αίθουσα της Φιλοτελικής Έταιρείας Αθηνών (Σολωμού 22, Πλ. Κάνιγγος) τή Δευτέρα 8.2.82 στις 7.45 μ.μ.

Η διάλεξη εικονογραφείται μέ προβολή πολλών διαφανειών και φωτογραφιών από τίς Χαμένες Πατρίδες και τήν έκστρατεια της Άγκυρας.

ΑΝΟΙΧΤΕΣ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

Η ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ στόν Β' Κύκλο Άνοιχτών Συζητήσεων αφιερώνει τό βράδυ, Τετάρτη 17 Φεβρουαρίου 1982 ώρα 7.30 στήν Αίθουσα Μιχαήλας Άβέρωφ Ακαδημίας και Γενναδίου 8,7ος όροφος, στά έξήντα χρόνια από τή Μικρασιατική καταστροφή. Θέμα: «Ο Ξεριζωμός τών Μικρασιατών και ή επίδρασή του στόν Έλλαδικό Πολιτισμό». Εισηγητές: Δεσποτόπουλος Κώστας Καθηγητής, τ. Πρύτανης τής Παντείου, Κωστάκης Θανάσης λογογράφος-συγγραφέας, Σαμουηλίδης Χρήστος λογοτέχνης, Τενεκίδης Γιώργος καθηγητής, τ. πρύτανης τής Παντείου, Φωτιάδης Δημήτρης ιστορικός-λογοτέχνης και Χρυσόχοδου Ιφιγένεια λογοτέχνης.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

Μηνιαία έκδοση τής
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»
Αποστέλλεται δωρεάν
στά μέλη της

Διεύθυνση
δδς Καρύτση άριθ. 3
Τηλέφ. 32.28.480
Άθήναι 124

Συντακτική Έπιτροπή
Μιχαήλ Καλλιγέρης
Ναταλία Γκούφα
Τάκης Βεζυργιάννης

Υπεύθυνος έκδόσεως
Β. Γκούφας
Δεινοκράτους 31
Τηλ. 72.71.92

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑΣ
Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & ΣΙΑ Ε.Π.Ε.
Μάγερ 11 - Άθήναι
Τηλ. 5225479 - 5221792

Η ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΖΗΤΕΙ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΦΥΓΙΑ

Η Εύξεινος λέσχη ζητεί τήν ίδρυση μουσείου για τήν προσφυγία.

Τόν ύπουργό Βορείου Ελλάδος έπισκέφθηκε χθές τό συμβούλιο Εύξεινου λέσχης Θεσσαλονίκης και ζήτησε τήν συμπαράστασή του στο παλιό αίτημά του για τή δημιουργία μουσείου. Συγκεκριμένα, τό συμβούλιο ζήτησε από τόν κ. Ίντζε νά ενδιαφερθεί ώστε νά διατεθεί στή λέσχη ό απαραίτητος χώρος για τήν άνέγερση του μουσείου πού νά καλύπτει τό προσφυγικό στοιχείο και φυσικά τήν οικονομική συμπαράσταση τής κυβέρνησης. Ο ύπουργός ζήτησε από τό συμβούλιο νά ενδιαφερθεί σέ συνεργασία μέ άλλα προσφυγικά σωματεία για τήν συγκέντρωση στοιχείων πού θά προτείνονταν στήν κυβέρνηση έτσι ώστε νά συμπεριληφθεί στά σχολικά ιστορικά έγχειρίδια ή ιστορία και ή παράδοση του προσφυγικού κόσμου.

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» Θεσ/νίκης
5.1.1982

ΔΩΡΕΕΣ

- Στή μνήμη του συζύγου της Εύαγγελου Τσακίρη, ή κα Έρμιόνη Τσακίρη δρχ. 4.000
- Στή μνήμη του πατέρα του Ιωάννη Γ. Σιταρένιου και του θείου του Κωστ/νου Γ. Σιταρένιου, Ο κος Γιώργος Σιταρένιος δρχ. 3.000
- Στή μνήμη του συγγενούς και φίλου Απόλ. Λεονταρίτη, Ο κος Δημ. Χριστοφόρου δρχ. 2.000
- Στή μνήμη Άννας Ε. Κάπα, Η κα Έλλη Πολίτου δρχ. 2.000
- Για τούς σκοπούς τής Ένώσεως, Ο κος Έμμ. Καίπας δρχ. 1.000
- Στή μνήμη τών γονιών του Ηρακλή και Ουρανίας και τών αδελφών του Κώστα και Βασίλη Καυκά, Ο κος Βελισσάριος Δεσποτόπουλος δρχ. 1.500
- Στή μνήμη τών γονιών της Ιωάννη και Χρυσάνθη Καγκελάρη, τό γένος Άθαν. Λούβαρη, Η κα Δώρα Πολυχρονοπούλου δρχ. 1.000
- Στή μνήμη Φίλιππα Φάλμπου, Ο κος Κωσταντίνος Ταρλατζής δρχ. 1.000
- Στή μνήμη του εξαδέλφου της Νίκου Χρ. Λούβαρη, Η κα Δώρα Πολυχρονοπούλου δρχ. 1.000
- Στή μνήμη τής προσφιλοῦς φίλης της Μαρίας Κουλιόγλου, Η κα Βασιλεία Λιάγκα δρχ. 1.000

ΤΟΥΣ ΔΩΡΗΤΕΣ ΘΕΡΜΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Πολλοί είναι οι Μικρασιάτες πού επιθυμούν νά επικοινωνήσουν μέ τούς συμπατριώτες τους, πού θέλουν νά θυμίσουν στούς νεώτερους γεγονότα πού άφορούν πρόσωπα και καταστάσεις. Οί άνθρωποι, πού έζησαν και γνώρισαν τή ζωή τής Σμύρνης ειδικότερα, είναι πολύτιμοι μάρτυρες για τήν Ένωση Σμυρναίων.

Γι' αυτό όταν ή κα Έλλη Σολωμονίδη-Μπαλάνου πήρε τό γράμμα τής κας Διβανοπούλου πού δημοσιεύουμε παρακάτω, σκέφθηκε νά επικοινωνήσει μέ τήν σύνταξη τής Έφημερίδας μας.

Επιθυμούμε μέσα από τή στήλη αυτή νά διαβεβαιώσουμε τήν κυρία Διβανοπούλου ότι περιμένουμε μέ πολύ χαρά νά επικοινωνήσουμε άπευθείας μαζί της και ότι ή στήλη θά φιλοξενήσει τίς άναμνήσεις της.

Άγαπητή κα Σολωμονίδου,

Παίρνω τό θάρρος νά σάς γράψω έπειδή βλέπω τό όνομά σας στήν τηλεόραση στα έργα του Ξενοπούλου και μία και γεννήθηκαν όπως και ό πατέρας σας στή Σμύρνη, όπου και τόν είχα γνώρισει στή Μητρόπολη τής Σμύρνης, θά ήθελα νά μέ βοηθήσετε ώστε νά γίνουν γνωστά όσα έζησα και γνωρίζω από τή ζωή τής Σμύρνης και τήν καταστροφή της στα 1922. Αυτό δε γιατί και τώρα ακόμα παρ' ότι πέρασαν κοντά 60 χρόνια πολλά από αυτά τά γεγονότα παραμένουν άγνωστα.

Σας γράφω δε όχι άπλως γιατί είμαι μία από τούς τόσους και τόσους πρόσφυγες τής περιόδου εκείνης, αλλά έπειδή ό αδελφός τής μητέρας μου, Λεόντιος Γεωργιάδης Μητροπολίτης Μυτιλήνης στα 1912, και μετά στή Μητρόπολη Σμύρνης, γνωρίζω πρόσωπα και πράγματα τής εποχής εκείνης, όπως τόν πατέρα σας, τόν Άθηνόγεννη, τόν Συνανίδη, τόν Πιπτακό και άλλους.

Έξαιτίας λοιπόν αυτών πιστεύω ότι θά ήταν ώφέλιμο για όλους και για όσους δε τά ζήσανε αλλά και για αυτούς πού τά ζήσανε νά έρθουν όλα αυτά στο φως.

Δέν ξέρω μέ ποιά μορφή άκριβώς θά γίνει κάτι τέτοιο και γι' αυτό άπευθύνομαι σέ σας πιστεύοντας πως θά θελήσετε νά έρθετε σέ άμεση έπαφή μαζί μου γιατί όλα αυτά βέβαια δέν χωράνε σ' ένα γράμμα.

Όνομάζομαι Άναστασία Διβανοπούλου τό γένος Τανταλίδου και μένω μέ τήν κόρη μου και τήν οικογένειά της.

Περιμένω λοιπόν σύντομα νέα σας, πιστεύοντας ότι όσα σας γράφω θά σας φανούν ενδιαφέροντα.

Μετά τιμής

Άναστασία Διβανοπούλου